

# Jaarstukken 2017

Recreatieschap Midden-Delfland



versie: 15 juni 2018

## Inhoudsopgave

JAARVERSLAG 2017.....	2
1. Bestuurlijke samenvatting.....	2
2. Leeswijzer.....	5
3. Programmaverantwoording.....	6
3.1 Programma 1: Bestuurlijke aangelegenheden .....	6
3.2 Programma 2: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden .....	9
3.3 Programma 3: Ontwikkeling.....	17
3.4 Algemene dekkingsmiddelen .....	24
4. Paragrafen .....	26
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing .....	26
4.2 Onderhoud kapitaalgoederen.....	29
4.3 Financiering.....	31
4.4 Grondbeleid .....	32
4.5 Bedrijfsvoering.....	33
JAARREKENING 2017.....	34
5.1 Balans per 31 december 2017 .....	35
5.2 Overzicht van baten en lasten 2017 .....	36
5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling .....	37
5.4 Toelichting op de balans.....	40
5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2017.....	52
5.6 Overige gegevens.....	62



## JAARVERSLAG 2017

### 1. Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting wordt ingegaan op de belangrijkste bestuurlijke activiteiten in dit laatste reguliere jaar van het bestaan van de publieke rechtspersoon Recreatieschap Midden Delfland. Een jaar dat er op gericht is geweest om het recreatieschap op een wettelijk correcte wijze te doen beëindigen en de afwerking c.q. overdracht in de richting gemeentelijke deelnemers en de coöperatieve vereniging te laten plaatsvinden. Vanaf 1 januari 2018 gaat het recreatieschap nog verder als 'Recreatieschap Midden Delfland in liquidatie'. De nadere uitwerking van dit laatste verslagjaar treft u aan in hoofdstuk 3: Programmaverantwoording.

#### Bestuurlijke aangelegenheden

##### Beëindiging Recreatieschap Midden-Delfland

Alle bestuurlijke activiteiten zijn er op gericht geweest om de beoogde opheffing van het recreatieschap per 31 december 2017 te realiseren. Dit doel is gehaald en na genoemde datum gaat het schap als rechtspersoon verder 'in liquidatie'. De programmabegroting van het schap is de laatste jaren ook beleidsarm gemaakt vanwege de naderende opheffing. Lopende projecten zijn zoveel mogelijk afgerond, tegelijk met het aflopen van de betreffende kredieten. Het enige grootschalige project waarmee in 2017 nog een aanvang is gemaakt, is de sanering van het Oeverbos te Vlaardingen. In april is de samenwerkingsovereenkomst getekend voor een bodemsanering in het Oeverbos Oost tussen de provincie Zuid-Holland, het recreatieschap en Staatsbosbeheer. Het recreatieschap realiseert de sanering in het oostelijk deel van het Oeverbos; de kosten ad. € 1,5 mln. worden volledig door de provincie Zuid-Holland gedragen. Via kwartaalrapportages is het schapsbestuur nauwgezet op de hoogte gehouden. De werkzaamheden zijn naar verwachting afgerond nog voor de liquidatiedatum van het schap.

##### Aanvang dienstverlening Staatsbosbeheer

Aansluitend aan de beëindiging van de ambtelijke dienstverlening en ondersteuning via de provincie Zuid-Holland door G.Z-H aan het schap, is per 1 januari 2017 de dienstverlening gestart door Staatsbosbeheer (SBB). Dit op basis van de hiertoe getekende overeenkomsten voor de jaren 2017 en 2018. Een evaluatie is in voorbereiding en zal op enig moment worden gehouden.

##### Samenstelling schapsbestuur

In 2017 is een enkele wijziging opgetreden in de samenstelling van het schapsbestuur. De gemeenteraad van Vlaardingen heeft op 23 februari 2017, dhr. L.A. van Nieuwenhuizen benoemd tot lid van de Midden-Delflandraad in plaats van dhr. R.G. de Vries die geen deel meer uitmaakt van de Midden-Delflandraad.

##### Een intensief bestuurlijk jaar

In dit verslagjaar stond het uitgangspunt centraal, dat tijdens de verbouwing de verkoop gewoon door zou gaan. Ook al was er sprake van een beleidsarme begroting, de agenda's van de bestuursvergaderingen zijn in de geschiedenis van het schap nimmer langer geweest dan in dit

jaar. Dit is mede veroorzaakt door de te bespreken/besluiten onderwerpen ter zake de rechtsopvolger van het schap. Nog efficiënter vergaderen en mandatering aan de Voorzitter waren een absolute noodzaak om de vaart er in te houden.

Deze (bestuurlijke) ontwikkelingen hebben hun weerslag dan ook gehad op de bestuurlijke en ambtelijke inzet. Er zijn extra vergaderingen geweest van het Dagelijks Bestuur in verband met noodzakelijke besluitvorming. De Midden-Delflandraad is in totaal viermaal bij elkaar gekomen. Aanvullend hierop is er een bestuurlijke werkconferentie georganiseerd over de overdracht van de erfpachrechten en gronden. De resultaten van dit intensieve bestuurlijke jaar zijn ter definitieve besluitvorming aan de raden van de deelnemende gemeenten voorgelegd.

### Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Op het totale Regulier Onderhoudsbudget is een voordeel ontstaan van € 40.000.

In 2017 is wederom de uitvoering van het reguliere onderhoud van de 580 hectare Staatsbosbeheer gronden uitgevoerd tegen de vaste overeengekomen vergoeding van € 313.777.

Op 1 december 2017 heeft de MDR ingestemd met de aankoop van een 30 tal BBL percelen die strategisch van belang zijn voor het Recreatieschap qua ligging, aanwezigheid van schapsvoorzieningen. Deze percelen zijn voor € 1,53 mln. verworven door het Recreatieschap.

### Financiële samenvatting

Het jaarresultaat 2017 bedraagt € 97.751 voordelig en wordt in onderstaande tabel op hoofdlijnen verklaard.

#### Exploitatie

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten per programma (afgerond).

**V = voordelig; N = nadelig**

Programma	Omschrijving	Resultaat	V/N
1	Bestuurlijke aangelegenheden	€ 34.560	V
2	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	€ 101.056	V
3	Ontwikkeling	€45.371	N
4	Algemene dekkingsmiddelen	€ 7.505	V
	<b>Jaarresultaat 2017</b>	<b>€ 97.751</b>	<b>V</b>

In het volgende overzicht zijn per programma de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2017 weergegeven.

Nr.	Onderwerp	Bedrag	V / N	Programma	Product
1.	Minder bestuurskosten	€ 18.648	V	1. Bestuurlijke aangelegenheden	Bestuursproducten
2.	Onderschrijding budget advocaat & juridische kosten	€ 10.900	V	idem	Juridische ondersteuning en advisering
3.	Hogere rentebaten	€ 2.815	V	idem	Financiën



Nr.	Onderwerp	Bedrag	V / N	Programma	Product
4.	Onderschrijding op het Regulier Onderhoudsbudget	€ 40.928	V	2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
5.	Lagere lasten belastingen	€ 12.782	V	idem	Economisch beheer
6.	Onderschrijding op het budget voor onderzoek/advies	€ 6.965	V	idem	Economisch beheer
7.	Minder communicatie (advertentie - en publicatie) kosten	€ 24.238	V	idem	Economisch beheer
8.	Overschrijding krediet Coördinatie werken voor derden	€ 38.188	N	3.Ontwikkeling	Kredieten
9.	Ongebruikt budget onvoorzien	€ 7.500	V	4. Algemene dekkingsmiddelen	Overige structurele lasten
10.	Overige verschillen	€ 26.109	V		
	<b>Jaarresultaat 2017</b>	<b>€ 97.751</b>	<b>V</b>		

Voor een nadere toelichting op bovenstaande- en de overige afwijkingen wordt naar de respectievelijke programma's verwezen.

Voorgesteld wordt om het voordelige saldo van deze jaarrekening 2017 van € 97.751 toe te voegen aan de Algemene Reserve.

#### Vermogenspositie

De geprognostiseerde stand van de Algemene Reserve bij de Najaarsrapportage 2017 bedroeg € 1,9 mln. De stand van de Algemene Reserve bedraagt per eind 2017 € 3,9 mln.

Na verwerking van het voorstel van de resultaatbestemming van deze jaarrekening 2017 bedraagt de stand van de Algemene Reserve € 4 mln.

## 2. Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht gegeven in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2017 en de Najaarsrapportage 2017. Daarnaast wordt inzicht geboden in de realisatie van additionele projecten (kredieten). In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2017 opgenomen. De lasten en de baten zijn gepresenteerd als positieve bedragen in hele euro's. In de kolom resultaat worden voordelen voor het schap weergegeven met een "V" en nadelen met een "N".

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting (hoofdstuk 1) is op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2017. In hoofdstuk 3 is de programmaverantwoording opgenomen. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht door beantwoording van de drie W-vragen:

1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Hoofdstuk 4 zal daarna ingaan op de volgens het BBV verplichte en voor het schap relevante paragrafen, te weten:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Grondbeleid;
- Bedrijfsvoering.

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening 2017 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2017 met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting. Voor de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de richtlijn gehanteerd de verschillen toe te lichten bij afwijkingen ten opzichte van de begroting (na wijziging) van meer dan 3%, met een minimum van € 2.500.

Tevens is in hoofdstuk 5 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

### 3. Programmaverantwoording

De programmaverantwoording is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Bestuurlijke aangelegenheden;*
- *Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden;*
- *Programma 3 Ontwikkeling;*
- *Algemene dekkingsmiddelen.*

In dit hoofdstuk wordt per programma een toelichting gegeven op de gerealiseerde doelen, de gevolgde aanpak en de kosten hiervan.

#### 3.1 Programma 1: Bestuurlijke aangelegenheden

##### Wat hebben we bereikt?

Kwalitatief bestuurlijke en juridische advisering aan het Dagelijks Bestuur en de Midden-Delflandraad, over ten minste de volgende aandachtsgebieden:

- lopende zaken, beleid, ontwikkelingen en toekomst van het schap;
- nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving die van invloed zijn op het schap;
- financieel beleid, begroting en verantwoording.

Daarbij is rekening gehouden met wat er speelt op de betreffende beleidsvelden en met het netwerk binnen en buiten het schap. Dit netwerk bestaat uit schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat, natuur- en milieuorganisaties en stakeholders in het schapsgebied.

Tevens het voorbereiden van bestuursvergaderingen inclusief een verslaglegging van bestuursvergaderingen en het zorgdragen voor het uitvoeren van de actiepunten.

##### Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

De ondersteuning van het Dagelijks en de Midden-Delflandraad vond plaats door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten;
2. Juridische ondersteuning en advisering;
3. Financiën.

##### Ad.1 Bestuursproducten

De bestuursproducten omvatten:

- het voorbereiden en plannen van bestuursvergaderingen;
- het verslagleggen van bestuursvergaderingen en het (laten) uitvoeren wat afgesproken is;
- het signaleren van knelpunten in de uitvoering en het aandragen van oplossingen;
- eerste aanspreekpunt zijn voor schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat en stakeholders voor alle zaken/ projecten die in schapsverband spelen;
- het vertegenwoordigen van de schapsbesturen in ambtelijke en bestuurlijke netwerken en gremia van de deelnemers;
- de eindtoets op bestuursvoorstellen.

### Bestuursvergaderingen

In 2017 heeft het Dagelijks Bestuur vijfmaal vergaderd.

De Midden-Delflandraad heeft vier keer vergaderd in 2017, eenmaal meer dan aanvankelijk was gepland. Deze extra vergadering stond in het teken van besluitvorming ten behoeve van de rechtsopvolger van het schap.

### Samenstelling bestuur

In februari 2017 heeft de gemeenteraad van Vlaardingen, dhr. L.A. Nieuwenhuizen benoemd tot lid van de Midden-Delflandraad. Hij vervangt hiermee dhr. R.G. de Vries die geen deel meer uitmaakt van de Midden-Delflandraad.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Bestuursproducten	Lasten	91.770	100.500	110.500	91.852	18.648 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(91.770)	(100.500)	(110.500)	(91.852)	18.648 V

### Toelichting

De bij de najaarsrapportage 2017 verwachte hogere uitgaven aan bestuurskosten van € 10.000 waarmee het budget was verhoogd is uiteindelijk niet nodig gebleken en heeft in een voordelig resultaat van € 18.648 geresulteerd.

### Ad.2 Juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op de (algemene) juridische advisering op het gebied van publiek- en privaatrecht en het implementeren, toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor de gemeenschappelijke regeling (Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en Algemene wet bestuursrecht (Awb)). Ook het behandelen van bezwaar- en beroepzaken en zaken op grond van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur) en Wet Bibob (Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) behoren tot de juridische ondersteuning en advisering.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Juridische ondersteuning en advisering	Lasten	87.166	98.100	98.100	87.200	10.900 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(87.166)	(98.100)	(98.100)	(87.200)	10.900 V

### Toelichting

Naast vaste kosten voor geleverde dienstverlening SBB van € 87.200, is het voor 2017 beschikbare budget van € 10.900 voor advocaatkosten niet nodig gebleken. Derhalve ontstaat voor dit bedrag een voordeel van € 10.900.

### Ad.3 Financiën

In het kader van de financiële ondersteuning zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de gemeenschappelijke regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;
- incasseren van gelden als gevolg van verkoop, heffing en/of in privaatrechtelijke overeenkomsten overeengekomen vergoedingen;



- uitvoeren van de interne controle gericht op getrouwheid en rechtmatigheid op financieel gebied, waarbij de nadruk ligt op 'inkoop en aanbestedingen', het betalingsverkeer en de volledigheid van huur- en erfpachtopbrengsten;
- toetsen van bestuursvoorstellen op incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- het voeren van periodieke budgetgesprekken met budgethouders en projectleiders;
- opstellen van de planning & control producten, zoals begroting, najaarsrapportage en jaarstukken;
- werkzaamheden in het kader van de vennootschapsbelastingplicht; voorbereiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidie-controles, jaarrekeningcontrole).

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Financiën	Lasten	91.421	78.600	83.800	81.603	2.197 V
	Baten	11.517	-	-	2.815	2.815 V
Saldo		(79.904)	(78.600)	(83.800)	(78.788)	5.012 V

### Toelichting

#### Lasten

Naast de dienstverlening SBB van € 70.300 op dit product was voor accountantskosten en treasury/bankkosten een budget van € 13.500 beschikbaar. Op deze laatste post is een voordeel behaald van € 2.197 met name door lagere kosten accountantskosten van € 2.698 dan begroot.

#### Baten

Het voordeel op de baten is ontstaan door niet begrote rentebaten van € 2.815.

### Kredieten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kredieten in programma 1 en de realisatie daarvan.

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
<b>Uitvoering werkprogramma toekomst MD</b>	<b>2018</b>	<b>225.000</b>	<b>0</b>	<b>225.000</b>	<b>192.305</b>	<b>192.305</b>	<b>32.695</b>	<b>85%</b>
- Dekking uit Algemene Reserve		225.000	0	225.000	192.305	192.305	32.695	
<b>Liquidatie recreatieschap MD</b>	<b>2018</b>	<b>150.000</b>	<b>0</b>	<b>150.000</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>150.000</b>	<b>0%</b>
- Dekking uit Algemene Reserve		150.000	0	150.000	0	0	150.000	
<b>Evaluatie samenwerking RMD-SBB-PZH</b>	<b>2018</b>	<b>10.000</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>10.000</b>	<b>0%</b>
- Dekking uit Algemene Reserve		10.000	0	0	0	0	10.000	
<b>Totaal</b>		<b>385.000</b>	<b>0</b>	<b>375.000</b>	<b>192.305</b>	<b>192.305</b>	<b>192.695</b>	
- Dekking uit Algemene reserve		385.000	0	375.000	192.305	192.305	192.695	

#### Krediet Uitwerking Toekomstscenario Midden-Delfland en Krediet Uitvoering liquidatieplan

In 2017 is zowel gewerkt aan het oprichten van de coöperatieve vereniging als de stappen ter voorbereiding van de liquidatie en afwikkeling van het schap.

Van het krediet Uitvoering werkprogramma toekomst MD van € 225.000 is € 192.303 besteed aan de inhuur van externe adviesbureaus en de ondersteuning vanuit Staatsbosbeheer.

De coöperatieve vereniging neemt in belangrijke mate de uitvoerende werkzaamheden van het schap over. Onder de verantwoordelijkheid van het schap valt de overdracht en de afwikkeling (vereffening) van de vermogensbestanddelen. Hiervoor heeft de MDR op 1 december 2017

besloten tot een extra krediet van € 150.000 ten behoeve van de liquidatie van het schap ter dekking van de kosten in 2018.

De kosten verbonden aan de totstandkoming van de coöperatieve vereniging dienen te worden gedekt uit de budgetten van de cv.

#### Krediet Evaluatie samenwerking Recreatieschap Midden Delfland – Staatsbosbeheer – PZH

In de in december 2016 gesloten “Samenwerkingsovereenkomst recreatieschap Midden-Delfland, Staatsbosbeheer en provincie Zuid-Holland voor 2017 en 2018” is overeengekomen dat uiterlijk in januari 2018 de samenwerking tussen het schap, SBB en PZH wordt geëvalueerd. Vanuit de werkgroep transitie RMD is voorgesteld begin 2018 een evaluatie uit te laten voeren zodat voor 1 juni 2018 de CBG een besluit kan nemen over de eventuele voortzetting van de samenwerking. De MDR heeft 1 december met dit voorstel ingestemd om hiervoor een krediet van € 10.000 ten laste van de Algemene Reserve van het RMD beschikbaar te stellen.

#### Mutaties in reserves

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Algemene Reserve tbv dekking kredieten	0		375.000	192.305	182.695
Investeringsreserve tbv dekking kredieten	91.325				0
Algemene Reserve tbv aanbesteding accountant	3.000				0
Totaal	94.325	0	375.000	192.305	182.695

Het resultaat van € 182.695 is ontstaan door lagere dekking ten behoeve van de lagere uitgaven op de kredieten. Zie voor specificatie ook bovenstaande krediettabel:

## 3.2 Programma 2: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

### Wat hebben we bereikt?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de gemeenschappelijke regeling zijn onderhouden conform het principe ‘schoon, heel en veilig’ voor een optimaal gebruik door de bezoekers. Onder het beheer van de gebieden vallen tevens diverse exploitaties, die bijdragen aan de recreatieve kwaliteit.

### Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden is gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer;
2. Economisch beheer;
3. Regelgeving & handhaving;
4. Communicatie

#### Ad.1 Gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer betreft het doen onderhouden van de natuur- en recreatiegebieden en de daarbij behorende beheertaken. De basis voor de reguliere onderhoudswerkzaamheden is beschreven in het terreinbeheermodel (TBM). Dit model is opgebouwd uit doeltypen met specifieke recreatieve doelen en maatregelen gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltypen. Continue evaluatie van de onderhoudswerkzaamheden draagt bij aan het voortdurend

actualiseren van het terreinbeheermodel en het beheersbaar houden van zowel de te treffen onderhoudsmaatregelen als de kosten. Bij grote afwijkingen kan deze evaluatie leiden tot een voorstel tot begrotingsaanpassing.

Ten behoeve van de werkzaamheden voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks geactualiseerde meerjarenonderhouds prognose. Op basis hiervan wordt ter egalisatie van kosten een voorziening getroffen. Met behulp van het uitvoeren van diverse inspecties, wordt de staat van het beoogde groot onderhoud getoetst. De bevindingen uit deze voortdurende evaluatie worden verwerkt alvorens de werkzaamheden worden uitgevoerd. Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie aan de voorziening grootonderhoud en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is.

Het product gebiedsbeheer bestaat verder uit:

- Het inventariseren en selecteren van partijen die in staat zijn om (een deel van het) natuur-en recreatieschap te onderhouden (het samenstellen van de onderhoudsbestekken en het aanbestedingsproces). In het aanbestedingsproces wordt aandacht besteed aan mogelijke SROI-trajecten (social return on investment);
- Het maken van afspraken met maatschappelijke partijen, vrijwilligers e.d.

#### Vockestaert

Evenals in vorige jaren is de samenwerking tussen Vockestaert en SBB naar tevredenheid verlopen. De werkzaamheden zijn volgens planning uitgevoerd.

#### Inzet studenten en vrijwilligers

In 2017 zijn door de inzet van studenten enkele greppels gegraven ten behoeve van de ontwatering van een aantal gebieden. Daarnaast heeft een aantal vrijwilligers inspecties en diverse onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd voor het ATB- parcours. De veerdienst de Kwakel is in 2017 wederom door een aantal vrijwilligers bemenst.

#### Bestrijding Blauwalg in Krabbeplas (Vlaardingen)

Ook in 2017 is de blauwalg succesvol bestreden.

#### Bestrijdingsmiddelen

Er zijn in 2017 geen chemische bestrijdingsmiddelen toegepast. Wel is de bestrijding ter hand genomen van twee invasieve soorten: de reuzenberenklauw en de waterteunisbloem.

De bestrijding is geheel mechanisch gedaan.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Gebiedsbeheer	Lasten	3.338.351	2.146.400	2.391.287	3.807.122	1.415.835 N
	Baten	383.445	10.200	323.977	333.861	9.884 V
Saldo		(2.954.906)	(2.136.200)	(2.067.310)	(3.473.261)	1.405.951 N

Onderstaand een nadere toelichting op de diverse posten.



## Lasten

Specificatie gebiedsbeheer	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Regulier Onderhoud	€ 1.150.577	€ 1.109.649	€ 40.928 V
Dotatie Voorziening Groot Onderhoud	€ 550.000	€ 550.000	-
Dotatie Voorziening GO Route Structuur Plan	€ 11.310	€ 11.310	-
Overig	€ 679.400	€ 679.385	15 V
Aankoop BBL gronden (dekking vanuit de Algemene reserve)	-	€ 1.456.779	€ 1.456.779 N
<b>Totaal Lasten Gebiedsbeheer</b>	<b>€ 2.391.287</b>	<b>€ 3.807.122</b>	<b>€ 1.145.835 N</b>

*Regulier Onderhoud*

Bij de najaarsrapportage 2017 is het budget regulier Onderhoud met € 70.000 verhoogd door verwachte meerkosten op de bestekken van € 50.000 en op hogere lasten van het beheerteam zelf van € 20.000. Uiteindelijk is de overschrijding op de bestekken nog iets hoger uitgevallen dan verwacht. Daarentegen zijn de lasten op het beheerteam zelf uiteindelijk lager uitgevallen doordat vanuit het team gestuurd is op een onderschrijding op dit deelbudget. Het uiteindelijke resultaat op regulier onderhoud bedraagt daarmee uiteindelijk € 40.928 voordelig op het regulier onderhoud.

*Groot Onderhoud*

De begrote dotatie en werkelijke dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud 2017 bedraagt € 550.000 (zie ook toelichting bij de paragraaf kapitaalgoederen).

De uitgaven van het Groot Onderhoud komen ten laste van de Voorziening GO. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is verder toegelicht welke werkzaamheden Groot Onderhoud in 2017 zijn uitgevoerd.

*Dotatie voorziening GO Route Structuur Plan (RSP)*

In de werkelijke lasten op het product gebiedsbeheer zijn de begrote en de werkelijke toevoeging aan de voorziening Route Structuur Plan opgenomen. De dotatie RSP wordt gedekt door de subsidie IODS/RSP. Zie ook de toelichting op het krediet RSP onder Programma 3.

In 2017 is een aanvullende dotatie aan de voorziening van € 11.310 gedaan ten behoeve van de Fietsverbinding Ackerdijksebos. Deze dotatie is onderdeel van de totale lasten van het Routestructuurplan en wordt gedekt uit de IODS/URG subsidie (voor een nadere toelichting zie: kredietoverzicht programma 3).

*Overig*

Deze lasten bestaan met name uit de doorbelasting van kosten voor de dienstverlening SBB, (begrote) rentekosten, afschrijvingen en lasten i.v.m. gas/elektra/water. De werkelijke lasten zijn vrijwel conform budget.

*Aankoop BBL gronden*

Op 1 december 2017 heeft de Midden-Delflandraad ingestemd met de aankoop van een 30-tal BBL percelen die strategisch van belang zijn voor het recreatieschap qua ligging, aanwezigheid van schapsvoorzieningen en zekerheid wat betreft continuering van canon-inkomsten.

Deze percelen zijn voor € 1.53 mln. verworven door het Recreatieschap.

De lasten van aankoop zijn verantwoord op het product gebiedsbeheer. Conform het bestuursvoorstel is de dekking geregeld via de Algemene Reserve. Dit is verwerkt en zichtbaar bij de onttrekking reserves programma 2.



### *Baten*

In 2017 is wederom de uitvoering van het reguliere onderhoud van de 580 hectare Staatsbosbeheer gronden uitgevoerd tegen een jaarlijkse vergoeding van € 313.777. Naast de lasten zijn deze baten opgenomen in de begrote en gerealiseerde baten 2017.

Het voordelige verschil op de baten van totaal € 9.884 wordt gerealiseerd door hogere bijdragen van subsidies Natuurbeheer van € 6.121 en hogere opbrengsten van de Veerpont de Kwakel van € 3.763.

### *Ad.2 Economisch beheer*

De taken die binnen economisch beheer zijn uitgevoerd zijn:

- het formuleren c.q. actualiseren van het grondbeleid;
- het beheer van grondposities op basis van het vastgestelde grondbeleid;
- het beheer van exploitaties.

### Beheer grondposities

Het beheer van grondposities betreft het actief beheer van de grondpositie (gronden en opstallen binnen het werkingsgebied) zodanig dat dit bijdraagt aan de lange termijn strategie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Het resultaat hiervan is dat voldaan wordt aan de rechten en plichten die het bezit van grond met zich meebrengt.

Door opheffing van Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) is in 2016, na overleg met de betrokken gemeenten, besloten interesse te tonen voor de aankoop van diverse BBL-percelen. Eind 2017 heeft het recreatieschap deze gronden verworven. Van de 24,4 ha was reeds 17,5 ha in beheer of erfpacht van het recreatieschap. Overige vier percelen sloten aan op het beheerareaal van het recreatieschap en hadden een recreatieve meerwaarde.

In verband met de aanleg van de Blankenburgverbinding, wensen voor het plaatsen van windmolens en de verplaatsing van kabels en leidingen worden diverse werkzaamheden gepland en uitgevoerd in het gebied ten zuiden van de A20. Partijen trekken gezamenlijk op om negatieve effecten op het gebied te minimaliseren. Voor het uitgeven van zakelijke rechten rusten de werkzaamheden bij de blooteigenaar van het gebied. Dit is veelal Staatsbosbeheer.

In het kader van de liquidatie van het recreatieschap worden de gronden die in eigendom zijn van het recreatieschap overgedragen aan de inliggende gemeenten. Besloten is de erfpachtposities van het recreatieschap over te dragen aan de Coöperatief Groenbeheer Midden-Delfland U.A. Uitvoering zal plaatsvinden in 2018.

### Beheer exploitaties

Het beheer van exploitaties heeft betrekking op het aangaan van overeenkomsten met derden gericht op de exploitatie en/of het gebruik van schapsgronden en -opstallen (passend binnen de huidige ambities van het recreatieschap), alsmede het actief administratief, financieel, juridisch en relationeel beheren van deze overeenkomsten.

Het resultaat is het vastleggen en actief beheren van privaatrechtelijke afspraken, waarbij een optimale netto-opbrengst wordt nagestreefd.

Met ingang van 1 januari 2016 voert Staatsbosbeheer het beheer over haar eigen grondposities (vol eigendom) in het schapsareaal. Per 1 januari 2017 voert Staatsbosbeheer het beheer uit voor het Recreatieschap. Onder exploitanten zorgde dit voor vragen over de toepasselijkheid van

beleid. Vooral bij die exploitaties die zich bevonden op eigendommen van Staatsbosbeheer waar het Recreatieschap een erfpacht heeft. Ook de ontwikkelingen ten aanzien van de liquidatie roepen vragen op over het effect daarvan op de eigen posities.

In 2017 zijn onder andere de volgende zaken van belang geweest:

- Dop-Noap. Met de exploitant/ondererfpachter van dit perceel heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden over het gebrek aan voortgang van de realisatie van de golfbaan tot het najaar van 2015. Medio dit jaar is dit opnieuw opgepakt. In het erfpachtcontract (2011) is opgenomen dat de ondererfpachter (exploitant) aan ondererfverpachter (schap) eerst de canon verschuldigd is ná oplevering en ingebruikname van de Golfbaan. Hiervan zal niet eerder dan eind 2019 sprake zijn. Hogere kosten voor de Nazorg Bodem en sinds de Prijsvraag in 2004 sterke achteruitgang in de 'golf-markt' zijn hier met name debet aan. Het voorstel dat nu door partijen in serieuze overweging genomen wordt is de betaling van de canon per 1 januari 2019, met een ingroeimodel van achtereenvolgens 20-40-60-80-100% per jaar.
- Buitenplaats Vlaardingen. Met de eigenaar van de Buitenplaats in Vlaardingen is gesproken over het gebruik van de percelen in strijd met de huidige (contractuele) voorwaarden en de voorwaarden waaronder legalisatie mogelijk is. De huurovereenkomst voor het bosperceel is eind 2017 afgelopen. De gesprekken over een uitgifte van het perceel in ondererfpacht lopen nog.
- Lickebeart. Er zijn diverse ontwikkelingen rond de wielersbaan-/ Lickebaartgebied zoals de wens voor een nieuwe sportkantine, het wegvallen van de ijsclub Maassluis en daarmee mogelijk leegstand van de huidige kantine en de aankoop van twee naastgelegen percelen. Deze ontwikkelingen vragen om een visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied. Gezien de liquidatie van het schap is de gemeente Maassluis gevraagd dit op zich te nemen. Hierna hopen partijen verdere invulling te geven aan de gewenste ontwikkelingen.
- Vockestaert. De huidige geliberaliseerde pachtovereenkomsten komen voort uit historische werkafspraken. De wens is deze afspraken te moderniseren en aan te laten sluiten bij het grondbeleid. Hierbij wordt ingezet op integrale afspraken voor de gronden van zowel het recreatieschap als van Staatsbosbeheer. Vergelijkbare overeenkomsten van beide organisaties om zo eenheid in beheer en uitstraling te bereiken. De interne verkenningen zijn ingezet. Verwacht wordt dat in 2019 de overeenkomsten hier op kunnen worden aangepast.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Economisch beheer	Lasten	117.460	82.600	82.600	64.985	17.615 V
	Baten	422.454	352.000	415.000	414.464	536 N
Saldo		304.994	269.400	332.400	349.479	17.079 V

#### Toelichting

##### Lasten

Op de gebudgetteerde lasten (m.n. dienstverlening SBB € 33.200, belastingen € 35.800 en verzekeringen/extern onderzoek en advies € 13.600) is een voordelig resultaat gerealiseerd voornamelijk door lagere lasten voor belastingen € 12.782 en minder benodigd budget voor onderzoek/advies voor € 6.965.

## Baten

De gerealiseerde baten van € 414.464 bestaan voor € 385.997 uit huren en (erf)pachten (ruim € 5.000 lager dan begroot) en voor bijna € 27.000 aan ontvangen leges en vergunningen. Aan vergunningen/leges is voor € 3.131 meer ontvangen dan voorzien. Met de niet begrote vrijval van € 1.909 van de afkoopsom 2017 IJclub bedraagt het nadelige saldo baten € 536.

### *Ad.3 Regelgeving & handhaving*

Regelgeving & handhaving bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen;
- Toezicht en handhaving.

#### Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen

Wanneer gebruikers of organisaties een bepaalde activiteit willen uitvoeren binnen het recreatieschap, dienen zij hiervoor een vergunning, ontheffing of toestemming aan te vragen bij SBB Gemeenten verlenen vergunningen of ontheffingen. Toestemmingen worden vanuit de eigenstandige privaatrechtelijke bevoegdheid van het schap zelf gegeven. In 2017 zijn onder andere toestemmingen verleend voor sport- en spelactiviteiten en wedstrijden, hondentrainingen en – wedstrijden, een studentenfestival en een muziekfestival.

#### Toezicht en Handhaving

Toezicht en Handhaving bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de drie onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied.

Basisuitgangspunten voor de inzet van Toezicht en Handhaving zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Hiermee wordt prioriteit gegeven aan de veiligheid van de recreant en worden andere zaken alleen aangepakt als de beschikbare middelen niet volledig aan handhaving besteed moeten worden.

Aandachtspunten 2017:

- Toezicht houden en publieksvoorlichting geven bij uitvoering gevoelige beheerwerkzaamheden als zijnde bomenkap (essentaksterfte) of maaiwerkzaamheden (Groene Keizer);
- Controle en handhaving op de toegangsbepalingen;
- Assistentie dieren in nood (o.a. schapen in sloot);
- Toezichtoverleg met diverse partners als zijnde gemeente, politie en brandweer over te grotere evenementen zoals Kermisweek en Beachvolleybaltoernooi;
- Afhandeling algemene klachten door recreanten;
- Afsluiting bospercelen in verband met gevaar voor vallende bomen en takken;
- Overleg en aanpak daklozen problematiek;
- Overleg en aanpak jeugdproblematiek;
- Overleg en aanpak Hondenuitlaatservices (HUS) problematiek;
- Herzien hondenbeleid naar aanleiding klachten in samenwerking met gemeente;
- Uitvoeren jachtcontroles (ganzenjacht);
- Uitvoeren visserijcontroles (Politie en Sportvisserij Nederland);



- Deelname aan evenementen onder andere de Bieslanddagen, Veiligheidsdag Politie en Brandweer Pijnacker-Nootdorp en de Paddenstoelendag (ANWB, IVN);
- Afhandeling van afvaldumpingen;
- Afhandeling van overlast naaktrecreatie;
- Afhandeling parkeerproblematiek en overlast op gazons en ligweides;
- Afhandeling vernielingen recreatiemeubilair;
- Afhandeling illegale hennepkwekerijen;
- Afhandeling ruitroverlast op gazons en ligweides, en
- Afhandeling diverse evenementen als 'Heaven Outdoor' met voor en nasleep.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Regelgeving en Handhaving	Lasten	190.000	191.100	191.100	191.100	-
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(190.000)	(191.100)	(191.100)	(191.100)	-

De lasten op dit product bestaan enkel uit de vaste vergoeding voor de geleverde dienstverlening SBB 2017.

#### Ad.4 Communicatie

De omgeving, (potentiële) bezoekers en, waar relevant, het externe netwerk zijn geïnformeerd over de mogelijkheden, werkzaamheden en veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden. De wijze van informatieverstrekking is afgestemd op de doelgroepen, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van digitale en sociale media. In relatie tot het recreatieschap is bij lopende uitvoerende projecten en/of kredieten ook nauw samengewerkt met betrokken partijen in het gebied. In 2017 hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Communicatie	Lasten	26.787	42.300	42.300	18.062	24.238 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(26.787)	(42.300)	(42.300)	(18.062)	24.238 V

#### Toelichting

Het voordelige resultaat van € 24.238 is ontstaan doordat in 2017 slechts een bedrag van € 5.962 aan communicatie ( advertentie – en publicatiekosten) van het budget van € 30.200 nodig is gebleken.

#### Diverse lasten en baten

Diverse lasten en baten		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Diverse lasten		2.151	-	14.864	19.240	4.376 N
Diverse baten		36.037	-	24.993	27.019	2.026 V
Saldo		33.887	-	10.129	7.779	2.350 N

#### Toelichting

De divers lasten betreffen verschillende correcties/afrekeningen voorgaande jaren en zijn € 4.376 hoger uitgevallen dan bij de najaarsrapportage 2017 voorzien.



**Kredieten Programma 2:**

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
<b>Monitoringsysteem Oeverbos</b>	<b>2017</b>	<b>82.366</b>	<b>76.271</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>76.271</b>	<b>6.095</b>	<b>93%</b>
- Dekking uit Investeringsreserve		82.366	76.271	0	0	76.271	6.095	
<b>Totaal programma 2</b>		<b>82.366</b>	<b>76.271</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>76.271</b>	<b>6.095</b>	
- Dekking uit Investeringsreserve		82.366	76.271	0	0	76.271	6.095	

**Toelichting:****Krediet Monitoring Oeverbos**

In 2017 is gestart met de herinrichting van het Oeverbos. Echter door de beschikking van DCMR voor de bodemsanering van het Oeverbos is aanvullende monitoring in 2017, zoals reeds in de najaarsrapportage 2017 gemeld, niet nodig gebleken. Het krediet wordt afgesloten.

**Mutaties in reserves**

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Investeringsreserve	350.000	350.000	0		0
Reserve afkoopsummen	39.588	39.300	39.300	39.323	-23
Reserve erfpachtcontracten	33.076	33.100	33.100	33.100	0
Reserve informatiepanelen	5.800	5.800	5.800	5.800	0
Algemene reserve			3.543.736	3.543.736	0
Reserve vervangingsinvesteringen			100.000	100.000	0
<b>Totaal</b>	<b>428.464</b>	<b>428.200</b>	<b>3.721.936</b>	<b>3.721.959</b>	<b>-23</b>

De toevoegingen zijn conform de begroting na wijzigingen. In de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 is besloten tot herschikking, laten vervallen en instellen van diverse reserves. Zie ook toelichting in Hoofdstuk 5.

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Egalisatiereserve	13.005	13.000	13.000	13.000	0
Reserve afkoopsummen	47.874	47.900	47.900	47.874	26
Reserve ingroeiregeling TBM	219.139	184.600	658.490	658.490	0
Reserve Melarium tbv lasten Melarium	7.000		63.000	63.000	0
Algemene reserve tbv reserve vervangingsinvesteringen			100.000	100.000	0
Algemene reserve tbv aankoop BBL percelen			0	1.456.780	-1.456.780
Investeringsreserve			2.938.062	2.938.062	0
Reserve recreantenonderzoek			29.184	29.184	0
Reserve informatiepanelen			46.600	46.600	0
Investeringsreserve tbv dekking kredieten	18.905				0
Algemene reserve tbv UGO	785.046				0
<b>Totaal</b>	<b>1.090.969</b>	<b>245.500</b>	<b>3.896.236</b>	<b>5.352.990</b>	<b>-1.456.754</b>

De onttrekkingen (m.u.v. de aankoop BBL gronden) zijn conform de begroting na wijzigingen. In de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 is besloten tot herschikking, laten vervallen en instellen van diverse nieuwe reserves. Zie ook toelichting in Hoofdstuk 5.

### 3.3 Programma 3: Ontwikkeling

De afgelopen periode is het ontwikkelen van nieuw beleid en het opstarten van nieuwe projecten tot stilstand gekomen in het zicht van de opheffing van het schap per 31 december 2017. Voor de verantwoording van de laatste nog lopende projecten wordt u verwezen naar de toelichting op de verantwoording van de kredieten.

Product		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Planvorming & gebiedsontwikkeling	Lasten	157.300	166.500	166.500	158.650	7.850 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(157.300)	(166.500)	(166.500)	(158.650)	7.850 V

#### Toelichting

De lasten op dit product bestaan, naast de vaste vergoeding voor de geleverde dienstverlening SBB 2017 voor € 157.900, uit een budget van € 8.600 voor overige beheerkosten voor het Omgevingsfonds. Doordat slechts voor € 750 aan externe specialistische inhuur benodigd was is een voordelig resultaat van € 7.850 gerealiseerd.

Diverse lasten en baten		Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Diverse lasten		-	-	1.891.000	1.891.000	-
Diverse baten		2.609	-	5.557.578	5.557.578	-
Saldo		2.609	-	3.666.578	3.666.578	-

#### Toelichting

De Midden-Delflandraad heeft op 1 december 2017 besloten om t.b.v. de rechtsoptvolger de CBG de lopende verplichtingen op het Omgevingsfonds van € 1.891.000 uit het Omgevingsfonds onder te brengen naar de nieuwe CBG Voorziening uitvoeringsbudget afwikkeling subsidies Omgevingsfonds MD t/m 2021. Het bedrag is als last (de dotatie aan de nieuwe voorziening) en als bate (de vrijval vanuit het Omgevingsfonds) in 4<sup>e</sup> begrotingswijziging begroot en in rekening 2017 verantwoord.

Het restant saldo (begroot bij 4<sup>e</sup> bw € 762.766) blijft in het Omgevingsfonds beschikbaar voor het uitvoeren van de, naar de gemeente Midden-Delfland als uitvoerder over te dragen, subsidieregeling Omgevingsfonds.

Naast de vrijval van € 1.891.000 (zie hierboven) is conform de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 met instemming van de gemeente Rotterdam het saldo van € 3.666.578 uit de voorziening inrichting MD (DOP/NOAP) vrijgevallen. Besloten is deze € 3.7 mln. toe te voegen aan een door de Midden-Delflandraad op 1 december 2017 ingestelde Reserve investeringen in het MD gebied (t.b.v. ontwikkelprojecten). Deze toevoeging is onderstaand (pagina 22) in de tabel reserve mutaties zichtbaar.

#### Omgevingsfonds

In 2017 zijn achttien subsidieaanvragen voor het Omgevingsfonds ontvangen. Hiervan zijn tien subsidies verleend en vier afgewezen om uiteenlopende redenen. Twee aanvragen zijn nog in behandeling (aanvullingen nodig), één aanvraag is onder een eerder verleende subsidie geschoven en één is aangepast. Eén subsidie is op verzoek van de aanvrager bijgesteld.

In totaal is in 2017 voor een bedrag van € 386.266,76 aan nieuwe reguliere subsidies verleend en € 100.000 voor het IODS-project GroenBlauw Lint/ Polder Noord-Kethel fase 2.

Er hebben achttien uitbetalingen plaatsgevonden (deels voorschotten) voor een bedrag van in totaal € 296.078.

De volgende subsidies zijn in 2017 verleend:

Nr.	Verleende subsidies	Bedrag	Toelichting
1.	Stal Schieweg 148	€ 10.972	De subsidie is verleend voor herstelwerkzaamheden ten behoeve van het behoud van de stal bij de boerderij aan de Schieweg 148. De stal heeft monumentale waarde als onderdeel van het ensemble van boerderij en bijgebouwen.
2.	Restauratie Monstersche Sluis	€ 100.000	De sinds 1972 afgesloten Monstersche Sluis wordt weer geschikt gemaakt als scheepvaartsluis. Hiermee wordt enerzijds historisch erfgoed (rijksmonument) in ere hersteld en anderzijds de (recreatieve) beleving van het gebied flink verbeterd door de vaarverbinding tussen de haven van Maassluis en het gebied Midden-Delfland.
3.	Vakantiehuis de Hooiberg	€ 13.518	De subsidie is verleend voor het terugbrengen van een hooiberg, zoals deze hier vroeger heeft gestaan. De authentieke hooiberg wordt ingericht voor gebruik als vakantiewoning. De kosten daarvoor worden niet gesubsidieerd omdat dat buiten de doelstellingen van het fonds valt.
4.	Land Art Midden-Delfland	€ 42.400	Het project beoogt een verbinding te leggen tussen het Westland, Delft en het recreatiegebied Midden-Delfland door het plaatsen van een duo-kunstwerk in het Kraaiennest enerzijds en het Ackerdijkse Bos anderzijds. Aan het project worden (kunst)activiteiten gekoppeld voor bewoners van Midden-Delfland (community-art). Het project is een samenwerking tussen Stichting Land Art Delft en de gemeente Midden-Delfland. Het project is een aanpassing van de eerdere subsidieaanvraag Community Art Biking Man.
5.	Polder Noord Kethel fase 2	€ 100.000	Dit project is onderdeel van het IODS-kwaliteitsproject GroenBlauw Lint, waarin

Nr.	Verleende subsidies	Bedrag	Toelichting
			<p>een ecologische verbinding tot stand wordt gebracht tussen de Vlieten en Akerdijk. De herinrichting van Polder Noord Kethel betreft in het project het onderdeel nieuwe natuur, wat gericht is op weidevogels. Met deze subsidie is de in de Bestuurlijke Overeenkomst IODS toegezegde 1 miljoen uit het DOP NOAP-fonds ingelost (de andere € 900.000,- zijn benut voor de Ecopassage Schie).</p>
6.	Dwarshuisboerderij Commandeurskade 50	€ 88.565	<p>De subsidie is verleend ten behoeve van het in stand houden van de voormalige tuinderswoning aan de Commandeurskade te Maasland, een gemeentelijk monument. De locatie zal komende jaren worden omringd door nieuwbouw, waardoor het ensemble waarde heeft als verwijzing naar het voormalige landgebruik.</p> <p>Deze eerder verleende subsidie is na verzoek van de aanvrager bijgesteld, op basis van een locatiebezoek en nieuwe beoordeling.</p>
7.	Renoveren brug Zuidgaag	€ 20.764	<p>De subsidie is verleend voor het renoveren en ophogen van een lage vaste brug over de Zuidgaag. De brug is een bottleneck voor kleine vaartuigen (kano's en fluisterboten). Door het ophogen van de brug is er een obstakel opgelost in de vaarroute tussen Schipluiden en Maasland, wat (op termijn) de beleefbaarheid van het gebied ten goede komt. NB: op dit moment is de vaarroute geen onderdeel van het Vaarnetwerk Midden-Delfland&amp;Westland en is geen gemotoriseerde vaart toegestaan in de Vaarwegverordening van het Hoogheemraadschap van Delfland.</p>
8.	Rieten dak Schieweg 156	€ 7.547	<p>De subsidie wordt verstrekt voor het renoveren van het rieten dak van de boerderij aan de Schieweg 156 in Delft. De aanvrager beoogt met het project de instandhouding van dit rijksmonument.</p>
9.	Informatiepanelen Delflandse Trekvaarten	€ 2.500	<p>Met het project wordt beoogd langs de vroegere trekvaartroutes in Midden-</p>



Nr.	Verleende subsidies	Bedrag	Toelichting
			Delfland informatie over de historische trekvaarten te geven middels informatiezuilen en informatiepanelen. De achterzijden van de informatiepanelen van het Vaarnetwerk Midden-Delfland&Westland worden hiervoor benut. De gemeente Midden-Delfland heeft dit project overgenomen van de Stichting Cultuur&Recreatie Zuid-Holland.
10.	Scoutcentrum Vlaardingen	€ 100.000	Scouting Vlaardingen realiseert aan de Waterpoortweg in de Broekpolder een nieuw terrein voor 5 Vlaardingse scoutinggroepen, die als gevolg van het besluit over de Blankenburgtunnel een nieuwe locatie nodig hebben. De subsidie wordt verstrekt voor de recreatieve inrichting van het buitenterrein, met speelvelden, een padenstructuur en ontsluiting naar de Watersportweg, waarbij de openbare recreatieve toegankelijkheid overdag wordt gewaarborgd.
	<b>Totaal reguliere subsidies</b>	€ 386.267	
	<b>Totaal IODS-projecten</b>	€ 100.000	

## Kredieten Programma 3

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
<b>Routestructuurplan</b>	<b>2017</b>	<b>3.312.496</b>	<b>3.195.665</b>	<b>26.310</b>	<b>25.241</b>	<b>3.220.906</b>	<b>91.590</b>	<b>97%</b>
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		3.312.496	3.195.665	26.310	25.241	3.220.906	91.590	
<b>(RSP) Fietsverbinding Ackerdijksebos-Technopolis</b>	<b>2017</b>	<b>1.246.035</b>	<b>1.253.244</b>	<b>60.501</b>	<b>61.606</b>	<b>1.314.850</b>	<b>-68.815</b>	<b>106%</b>
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		906.035	956.719	17.026	18.131	974.850	-68.815	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)	delft	200.000	200.000	0	0	200.000	0	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)	groenfond	140.000	96.525	43.475	43.475	140.000	0	
<b>Ruiterroutes</b>	<b>2018</b>	<b>1.000.000</b>	<b>62.427</b>	<b>400.000</b>	<b>27.064</b>	<b>89.491</b>	<b>910.509</b>	<b>9%</b>
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		1.000.000	62.427	400.000	27.064	89.491	910.509	
<b>I-Vervolgprocedure NWO 328091331</b>	<b>2017</b>	<b>140.000</b>	<b>119.657</b>	<b>20.343</b>	<b>7.574</b>	<b>127.231</b>	<b>12.769</b>	<b>91%</b>
- Dekking uit Investeringsreserve		140.000	119.657	20.343	7.574	127.231	12.769	
<b>Implementatie herijking</b>	<b>2018</b>	<b>269.375</b>	<b>210.667</b>	<b>25.000</b>	<b>9.830</b>	<b>220.497</b>	<b>48.878</b>	<b>82%</b>
- Dekking uit Algemene reserve		269.375	210.667	25.000	9.830	220.497	48.878	
<b>Coördinatie projecten van derden</b>	<b>2017</b>	<b>254.433</b>	<b>204.433</b>	<b>50.000</b>	<b>78.464</b>	<b>282.897</b>	<b>-28.464</b>	<b>111%</b>
- Dekking uit Investeringsreserve		155.000	157.429	0	0	157.429	-2.429	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		99.433	47.004	50.000	40.276	87.280	12.153	
- Dekking exploitatie		0	0	0	38.188	38.188	-38.188	
<b>Wandelroutenetwerk Hof van Delfland</b>	<b>2017</b>	<b>801.125</b>	<b>513.060</b>	<b>50.000</b>	<b>40.096</b>	<b>553.156</b>	<b>247.969</b>	<b>69%</b>
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		801.125	513.060	50.000	36.372	549.432	251.693	
- Dekking exploitatie					3.724	3.724	-3.724	
<b>Herinrichting Oeverbos Oost (incl. sanering)</b>	<b>2018</b>	<b>3.225.000</b>	<b>100.974</b>	<b>2.343.020</b>	<b>1.010.715</b>	<b>1.111.689</b>	<b>2.113.311</b>	<b>34%</b>
- Dekking uit Investeringsreserve		845.000	100.974	572.120	10.759	111.733	733.268	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		880.000	0	660.000	111.733	111.733	768.268	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		1.500.000	0	1.110.900	710.681	710.681	789.319	
- Dekking opbrengsten			0		177.543	177.543	-177.543	
<b>Aanpassen Ruiterpaden MD</b>	<b>2017</b>	<b>85.000</b>	<b>60.156</b>	<b>24.844</b>	<b>22.278</b>	<b>82.434</b>	<b>2.566</b>	<b>97%</b>
- Dekking uit Investeringsreserve		85.000	60.156	24.844	22.278	82.434	2.566	
<b>Totaal krediet</b>			<b>720.283</b>	<b>300.016</b>	<b>1.282.216</b>	<b>1.011.511</b>	<b>1.101.113</b>	
- Dekking uit Algemene reserve		269.375	210.667	25.000	9.830	220.497	48.878	
- Dekking uit Investeringsreserve		1.225.000	438.216	617.307	40.611	478.827	746.174	
- Dekking bijdragen derden (subsidies)		8.839.089	5.071.400	2.357.711	1.012.973	6.084.373	2.754.717	
- Dekking opbrengsten		0	0	0	177.543	177.543	-177.543	
- Dekking exploitatie		0	0	0	41.912	41.912	-41.912	

Routestructuurplan: Fietsverbinding Ackerdijksebos-Technopolis is onderdeel van het Routestructuurplan.

Krediet Routestructuurplan, toevoeging aan voorziening en reserve	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2016	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Realisatie t/m 2017	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
<b>Routestructuurplan</b>	<b>2017</b>		<b>918.516</b>	<b>11.310</b>	<b>11.310</b>	<b>929.826</b>		
- toevoeging aan reserve *)			50.000	0	0	50.000		
- toevoeging aan voorziening **)			868.516	11.310	11.310	879.826		
<b>Totaal krediet</b>			<b>918.516</b>	<b>11.310</b>	<b>11.310</b>	<b>929.826</b>		
- Dekking bijdragen derden (subsidies)			918.516	11.310	11.310			

\*) De toevoeging aan de investeringsreserve is verantwoord bij storting en onttrekking reserves in programma 3.

\*\*\*) De toevoeging aan de voorziening beheer Routestructuurplan is verwerkt in programma 2.

## Toelichting:

## Krediet Routestructuurplan (inclusief: Fietsverbinding Ackerdijksebos-Technopolis)

Alle projecten binnen het RSP (skaten, MTB, varen, fietsverbinding Ackerdijksebos) zijn in 2017 ook financieel afgerond. De benodigde accountantsverklaring voor afrekening is ontvangen en het dossier met het verzoek tot definitieve subsidie vaststelling is verzonden aan de Provincie Zuid-Holland. Het krediet wordt afgesloten.

#### Krediet Ruiterroutes

De afstemming met gemeentes en stakeholders om tot een vastgesteld tracé te komen heeft meer tijd geveerd dan verwacht. Vanaf november zijn de vergunningaanvragen ingediend, waaruit ook nog enkele wijzigingen naar voren zijn gekomen, met name vanwege beleid van het Hoogheemraadschap van Delfland t.a.v. ruiterspaden op waterkeringen. Besloten is om nu de paden waar toestemming/goedkeuring voor is uit te voeren en ondertussen het gesprek aan te gaan met o.a. het Hoogheemraadschap van Delfland om te kijken of er alsnog ruiterspaden op of nabij waterkeringen zijn toegestaan, al dan niet met aanvullende maatregelen. In het eerste kwartaal van 2018 worden de paden aanbesteed. Afhankelijk van het weer en de daarmee samenhangende grondgesteldheid worden de paden en voorzieningen in het eerste dan wel tweede kwartaal van 2018 aangelegd. Mogelijk vindt er in het najaar van 2018 nog een tweede fase plaats.

#### Krediet Vervolgprocedure NWO 328091331 (Blankenburgverbinding)

Op 1 december 2017 heeft het Dagelijks Bestuur in een extra ingelaste vergadering ingestemd met de publieke- en privaatrechtelijke conceptovereenkomsten tussen het Recreatieschap Midden-Delfland en Rijkswaterstaat. De voorzitter en penningmeester zijn gemandateerd om de definitieve overeenkomsten af te sluiten. De Midden-Delflandraad heeft de besluitvorming op 1 december 2017 vastgesteld. Het krediet loopt door in 2018 en de verwachting is dat het project in het eerste kwartaal van 2018 kan worden afgerond binnen het beschikbaar gestelde krediet.

#### Krediet implementatie herijking

In 2017 is door de gemeente Midden-Delfland een rapport aangeleverd omtrent het uitgevoerde onderzoek naar de herijking van het Kraaiennest. Dit project is afgerond. Het project gebiedsbeheer in de Schiezone is door de relatief late opdrachtverstrekking in december 2016 en de daarmee samenhangende vertraging in de uitvoering van de pilotactiviteiten in "het veld", door het bestuur van het schap verlengd in 2018. Dit zal naar verwachting geen extra kosten met zich mee brengen. Het krediet loopt door in 2018 en een eindrapportage zal in 2018 worden gepresenteerd.

#### Krediet Coördinatie werken van derden

Zoals bij de rekening 2016 en de najaarrapportage 2017 reeds aangegeven zijn in 2017 enkele bijdragen van derden ontvangen ter gedeeltelijke dekking van de noodzakelijke lasten op dit krediet. De totale cumulatieve bijdragen derden zijn echter € 12.153 lager dan bij de najaarsrapportage 2017 voorzien. De uiteindelijke lasten zijn, doordat er meer urenbegeleiding benodigd waren, met € 28.646 hoger dan het krediet. Voorgesteld wordt om de overschrijding van € 38.188 te dekken bij de vaststelling van de rekening 2017. Het krediet wordt afgesloten.

#### Krediet Wandelroutenetwerk Hof van Delfland

Het wandelnetwerk Hof van Delfland is in 2017 geheel afgerond. De accountantsverklaring is ontvangen. Definitieve subsidievaststelling door de PZH zal in 2018 plaatsvinden. Het krediet wordt afgesloten.

#### Krediet Herinrichting Oeverbos Oost

- De uit te voeren werkzaamheden voor de herinrichting en de sanering zijn in één bestek opgenomen. De aanbesteding heeft in juni 2017 plaatsgevonden en in augustus 2017 is gestart met het saneren van het terrein. De voortgang van de sanering wordt wekelijks tijdens de bouwvergadering besproken, hierbij is DCMR regelmatig aanwezig is. De milieukundige

begeleider is tijdens de saneringswerkzaamheden 5 dagen per week aanwezig. Het ontgraven en herschikken van de grond heeft vanwege de weersomstandigheden in december een vertraging van een maand opgelopen en is naar verwachting eind januari afgerond.

- Via de grondbank van de gemeente Rotterdam zijn na keuring verschillende partijen grond aangeleverd.
- Ten behoeve van de herplanting van de in januari gerooide bomen heeft overleg plaatsgevonden met de Stichting Boombehoud. De watervergunning is aangevraagd, deze is begin december door het Hoogheemraadschap van Delfland verleend.
- De starthandeling van de herinrichting is 18 januari 2018 feestelijk ingeluid met het planten van nieuwe bomen.
- Binnen de herinrichting wordt een uitkijktoren geplaatst. Het ontwerp van deze uitkijktoren is in overleg met de ontwerper van gemeente Vlaardingen nader uitgewerkt.
- Voor het project Herinrichting Oeverbos Oost wordt per kwartaal een voortgangsrapportage opgesteld, voor de volledige verantwoording en voortgang wordt verwezen naar de voortgangsrapportage over het 2e en 3e en 4e kwartaal van 2017.

De in 2017 gemaakte kosten t.b.v. de sanering worden gedekt uit de bijdrage van de PZH/DCMR. De lasten van de herinrichting zijn verdeeld naar de PZH subsidie en investeringsreserve MD.

#### Krediet Aanpassen Ruiterspaden Midden-Delfland

Het aanpassen van de ruiterspaden is klaar, laatste vergunning plichtig werk is vorig jaar uitgevoerd. Het krediet wordt afgesloten.

#### Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Reserve investeringen in het MD gebied	0		3.666.578	3.666.578	0
Totaal	0	0	3.666.578	3.666.578	0

#### Toelichting:

Conform de op 1 december besloten 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 is het vrijvallende saldo van de voorziening Inrichting MD (DOP/NOAP) toegevoegd aan de nieuwe Reserve investeringen in het MD gebied (t.b.v. ontwikkelprojecten).

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Algemene reserve tbv dekking kredieten	44.744		25.000	9.830	15.170
Investeringsreserve tbv dekking kredieten	229.343	974.063	617.307	40.611	576.697
Totaal	274.087	974.063	642.307	50.441	591.867

#### Toelichting:

De verschillende onttrekkingen zijn gespecificeerd in de tabel Kredieten.



### 3.4 Algemene dekkingsmiddelen

#### Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Deelnemersbijdrage	2.666.539	-	-	-	-
Overige structurele lasten	-	7.500	7.500	-	7.500 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>2.666.539</b>	<b>7.500</b>	<b>7.500</b>	<b>-</b>	<b>7.500 V</b>
<b>Baten</b>					
Deelnemersbijdrage	1.914.578	1.293.411	1.293.411	1.293.416	5 V
Overige structurele baten	-	609.488	609.488	609.488	-
<b>Totaal baten</b>	<b>1.914.578</b>	<b>1.902.899</b>	<b>1.902.899</b>	<b>1.902.904</b>	<b>5 V</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(751.961)</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.902.904</b>	<b>7.505 V</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
<b>Saldo kredieten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(751.961)</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.902.904</b>	<b>7.505 V</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	6.018.944	-	-	-	-
Onttrekking reserves	5.089.779	831.201	336.072	336.072	-
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>(929.165)</b>	<b>831.201</b>	<b>336.072</b>	<b>336.072</b>	<b>-</b>
<b>geactualiseerd resultaat</b>	<b>(1.681.126)</b>	<b>2.726.600</b>	<b>2.231.471</b>	<b>2.238.976</b>	<b>7.505 V</b>

Het budget onvoorzien van € 7.500 is ongebruikt in 2017.

#### Deelnemersbijdragen

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage
gemeente Westland	10.488	0,8%
gemeente Delft	301.864	23,3%
gemeente Midden-Delfland	37.733	2,9%
gemeente Maassluis	179.232	13,9%
gemeente Schiedam	367.897	28,4%
gemeente Vlaardingen	396.202	30,6%
<b>TOTAAL</b>	<b>1.293.416</b>	



### Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Egalisatiereserve, van Algemene reserve	5.000.000				0
Bestemmingsreserve Melarium van Alg. reserve	70.000				0
Algemene reserve ; 2e begrotingswijziging	795.944				0
Algemene reserve ; 4e begrotingswijziging	153.000				0
<b>Totaal</b>	<b>6.018.944</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Toelichting:**

In 2017 zijn er geen toevoegingen aan reserves in programma 4.

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
Egalisatiereserve	0	831.201	329.201	329.201	0
Algemene reserve ; 3e begrotingswijziging	19.779		6.871	6.871	0
Algemene reserve ; naar egalisatiereserve	5.000.000				0
Algemene reserve ; naar best. reserve Melarium	70.000				0
<b>Totaal</b>	<b>5.089.779</b>	<b>831.201</b>	<b>336.072</b>	<b>336.072</b>	<b>0</b>

**Toelichting:**

De onttrekkingen aan de respectievelijke reserves zijn conform de begroting 2017.



## 4. Paragrafen

### 4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd / ingekrompen moet worden.

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Voor de waardering van de toereikendheid van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd.

#### Ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

#### Risicoanalyse

Veranderingen in bestaande (eerder gemelde) risico's	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden*	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen	Incidenteel/structureel	p.m.	p.m.	p.m.
2. Essetaksterfte	Incidenteel	p.m.	p.m.	p.m.
3. Niet gekwantificeerde risico's	Incidenteel	p.m.	p.m.	p.m.

#### Risico 1: Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Invoering Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Met ingang van 1 januari 2016 is de Vpb-plicht voor overheidslichamen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, ingevoerd. De vennootschapsbelastingrisico's zijn inmiddels in beeld gebracht. Daarbij is uitgegaan van de begroting 2015 en de realisatie 2016. Per activiteit of cluster van activiteiten is beoordeeld of met de uitvoering van de betreffende activiteit een onderneming in fiscaalrechtelijke zin wordt gedreven. Er is sprake van een fiscale onderneming indien aan elk van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

1. Duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. Deelname aan het economisch verkeer;
3. Winstoogmerk en/of concurrentie.

Voor een aantal activiteiten, dat valt onder economisch beheer (huren en erfpacht) is waarschijnlijk geen sprake van een fiscale onderneming, omdat geen sprake is van deelname aan het economisch verkeer. Aan dit criterium is niet voldaan aangezien de activiteiten beperkt zijn tot 'normaal vermogensbeheer'. In dit geval kan worden gesteld dat sprake is van normaal

vermogensbeheer, omdat er slechts beperkt arbeid wordt verricht en er geen causaal verband is tussen arbeid en rendement.

Voor de overige activiteiten is ook geen sprake van een fiscale onderneming omdat geen sprake is van structurele vermogensoverschotten of wordt het standpunt ingenomen dat een vrijstelling kan worden toegepast, zodat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Aangezien het ingenomen standpunt van de Recreatieschappen (nog) niet is afgestemd met de Belastingdienst, blijft de vennootschapsbelasting een beperkt risico. Dit is echter niet te kwantificeren en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

### Risico 2: Essetaksterfte

In 2017 heeft geen uitvoeringsactie plaatsgevonden, terwijl er wel is intensief geïnventariseerd. Vooralsnog blijft het risico bestaan en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

### Ratio Weerstandsvermogen

Zoals hiervoor aangegeven wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen.

De stand van de Algemene Reserve is per eind 2017 € 3,9 mln. en na verwerking van het voorstel van de resultaatbestemming van deze jaarrekening is de stand van de Algemene Reserve € 4 mln. De claim op de Algemene Reserve (aan de hand van de restantkredieten 2017) bedraagt ca. € 50.000.

Rekening houdend met het voorstel van de resultaatbestemming van deze jaarrekening en de claims bedraagt de Algemene Reserve bijna € 4 mln. De risico's zijn allen als PM gekwantificeerd. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen uitstekend te noemen.

### Kengetallen BBV

In het BBV (=financiële regelgeving voor gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen) staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Rekening 2017
netto schuldquote	-158%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-158%
solvabiliteitsratio	66%
structurele exploitatieruimte	0%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de "netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen" worden ook de



verstrekke leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van het schap. Dit geeft inzicht in de mate waarin het schap in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

## 4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het goed onderhouden van de gebieden is een belangrijke taak voor het schap om duurzaam gebruik mogelijk te maken. Als basis voor het plannen van regulier- en groot onderhoud en vervangingsinvesteringen wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypes (bijvoorbeeld speel- en ligweide, strand of bos) waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende onderhoudscycli en normkosten zijn bepaald. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt met de cycli en de normkosten de geplande uitgaven voor meerjarig duurzaam onderhoud.

De geplande uitgaven van groot onderhoud fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee op de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om een egalisatievoorziening groot onderhoud in te stellen. Jaarlijks wordt een vastgestelde dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudslasten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is.

De werkelijke uitgaven Groot Onderhoud in 2017 zijn afgerond € 240.000 waarbij bij de najaarsrapportage 2017 een bedrag aan Groot Onderhoud van € 317.500 was voorzien. De voor najaar 2017 geplande werkzaamheden voor asfalt en bruggen/steigers zijn doorgeschoven naar 2018 als gevolg van vertraging in de werkvoorbereiding.

In 2017 zijn de volgende Groot Onderhoud werkzaamheden uitgevoerd (bedragen exclusief totaal personele kosten € 78.000):

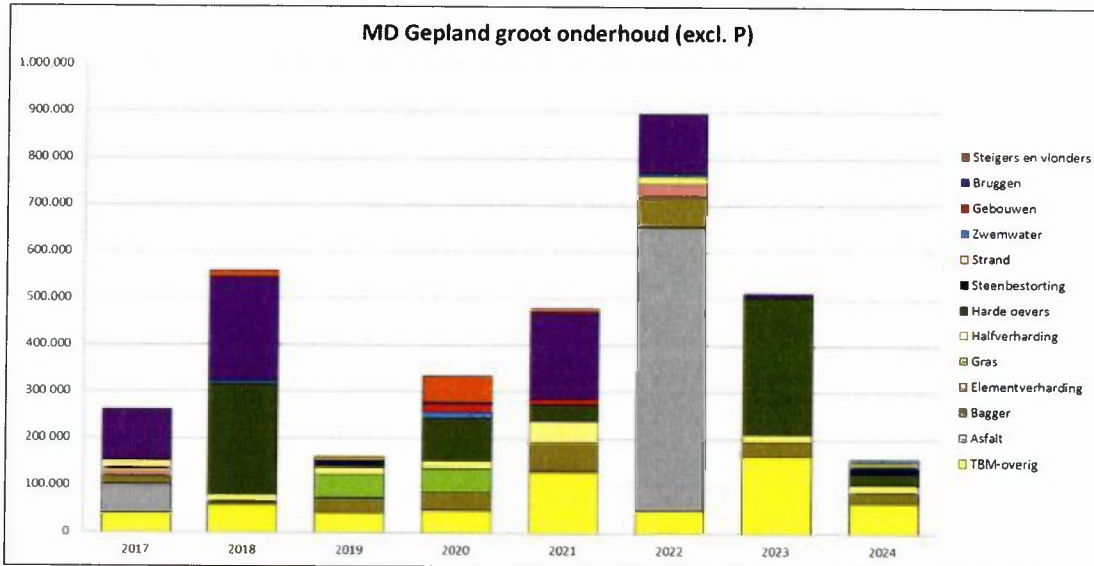
- Beplanting en herplant onderhoudswerkzaamheden;
- Diverse reparaties aan element- en halfverhardingen;
- Onderhoud aan divers terreinmeubilair en bebording;
- En overige kleine reparaties en onderhoudswerkzaamheden.

Het meerjarenonderhoudsplan is gerelateerd aan het Terrein Beheer Model en de daarin opgenomen doeltypes. Sommige doeltypes kennen fluctuaties in de uitgaven en vragen een planning met een meerjarenperspectief. Deze doeltypes zijn ondergebracht in specifieke categorieën, zoals baggeren of asfalt. In onderstaande staafdiagram zijn de geplande uitgaven (alleen de materiële lasten) op de verschillende categorieën weergegeven.

In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud te zien voor de komende jaren. De verwachte onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is.

NB: De doorgeschoven werkzaamheden 2017 zijn niet in onderstaande tabel zichtbaar.



In onderstaande tabel is het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud te zien voor de komende jaren. De verwachte onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan.

<b>STAND VOORZIENING</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2020</b>	<b>2021</b>	<b>2022</b>
Stand voorziening per 1/1	1.370.994	1.366.223	1.712.715	1.672.837	1.639.344
Dotatie	550.000	550.000	550.000	550.000	550.000
Onttrekking	554.771	203.509	589.878	583.492	1.095.880
<b>Stand voorziening per 31/12</b>	<b>1.366.223</b>	<b>1.712.715</b>	<b>1.672.837</b>	<b>1.639.344</b>	<b>1.093.464</b>



## 4.3 Financiering

### Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitgaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Bij Recreatieschap Midden-Delfland is voldaan aan de kasgeldlimiet.

### Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende kalenderjaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's.

Bij dit natuur- en recreatieschap is geen sprake van renteherziening en herfinanciering van de bestaande geldlening. De renterisiconorm is derhalve niet van toepassing.

### Schatkistbankieren

Bij het schatkistbankieren wordt dagelijks het saldo bij een vastgesteld drempelbedrag overgeboekt op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Omgekeerd kan het saldo ook worden aangevuld ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Voor het schap zijn de benodigde overeenkomsten met het Rijk afgesloten. Zie verder het overzicht in de toelichting op de balans, onderdeel Schatkistbankieren.





## 4.4 Grondbeleid

### Algemeen

Het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Midden-Delfland heeft begin 2016 de nota grondbeleid vastgesteld. Binnen dit grondbeleid staan enkele uitgangspunten centraal.

- Grond is een middel en geen doel.
- Bij en met de inzet van grond wordt financiële optimalisatie nagestreefd.
- Bij en met de inzet van grond wordt samenwerking met gebiedspartijen gezocht.
- Hoewel het schap zelf geen grond- of opstalexploitaties voert, heeft zij in haar aanpak een actieve houding. Hierbij stuurt zij – in samenwerking met de andere gebiedspartijen - actief op programmering, kostenbeheersing en opbrengstoptimalisatie.
- Het schap werkt innovatief en extern gericht, zoekt naar nieuwe verbanden en geeft waar mogelijk ruimte aan nieuwe technologieën en duurzame toepassingen.
- Het schap zet in op risicomanagement dat past bij het specifieke risicoprofiel. Daarbij geldt dat het schap in beginsel niet risicodragend deelneemt in gebieds- en vastgoed ontwikkelingen en niet zelf grond-of opstalexploitaties voert.
- Bij de inzet van grond en vastgoed werkt het schap transparant en marktconform.

Naast de nota grondbeleid is ook voor de eerste maal een Grondprijnsbrief opgesteld. Hoewel nog niet bestuurlijk vastgesteld, zijn de hierin benoemde kaders wel richtsnoer geweest bij specifieke transacties.

### Financieel

Naast het algemene uitgangspunt van financiële optimalisatie is de inzet vooral gericht geweest op het behoud van het huidige niveau van inkomsten in de schapsbegroting. Ondanks de signalen van fragiel economisch herstel, is de investeringsbereidheid van ontwikkelende partijen zeer beperkt en staat de financiële positie van gevestigde ondernemingen in het schapsgebied onder druk.

### Schapsspecifiek

In programma 2 van de jaarrekening wordt ingegaan op de specifieke grond- en vastgoedontwikkelingen in het schap en de daarbij gerealiseerde resultaten. Daarnaast wordt verwezen.

### Grondpositie

De onderstaande tabel geeft zicht op de grondpositie van het Recreatieschap Midden-Delfland en de mutaties die zich daarin hebben voorgedaan, met als peildatum 31 december 2017.

Oppervlakte:	31-12-2016	31-12-2017	Toelichting mutatie:
Eigendom	303 ha	320 ha	Op basis van aankoop 17 ha BBL (van erfpacht naar vol of bloot eigendom) en 7 ha BBL nieuw en enkele kleine mutaties.
Erfpacht	513 ha	501 ha	
<b>Totaal</b>	<b>816 ha</b>	<b>821 ha</b>	

## 4.5 Bedrijfsvoering

Ten tijde van de G.Z-H, zijn de afspraken over de dienstverlening door G.Z-H aan het schap vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze werd vanaf 2009 meerdere malen verlengd en bekrachtigd. Per 1 januari 2017 is een overeenkomst tussen het Recreatieschap Midden Delfland, de provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer van kracht. Hierin is de dienstverlening voor de periode 2017-2018 tussen het schap (en de rechtsopvolger in 2018) en Staatsbosbeheer vastgelegd. De activiteiten die in het kader van de reguliere dienstverlening worden uitgevoerd, zijn per programma toegelicht in de programmaverantwoording.

De personele component van de dienstverlening door SBB blijkt uit de volgende tabel.

Productomschrijving	1. Bestuur	2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	3. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Totaal
Bestuursproducten	90.400				90.400
Juridische ondersteuning & advisering	87.200				87.200
Financiën	70.300				70.300
Gebiedsbeheer		344.000			344.000
Economisch beheer		33.200			33.200
Regelgeving & handhaving		191.100			191.100
Communicatie		12.100			12.100
Planvorming & gebiedsontwikkeling			157.900		157.900
<b>Subtotaal</b>	<b>247.900</b>	<b>580.400</b>	<b>157.900</b>	<b>0</b>	<b>986.200</b>
Dienstverlening in uitgaven voorziening					
Groot Onderhoud		78.100			78.100
Dienstverlening inzake kredieten	99.110	0	273.796		372.906
<b>Totaal</b>	<b>347.010</b>	<b>658.500</b>	<b>431.696</b>	<b>0</b>	<b>1.437.206</b>



## JAARREKENING 2017



## 5.1 Balans per 31 december 2017

ACTIVA	31 december 2017	31 december 2016
<b>Vaste activa</b>		
<b>Materiële vaste activa</b>	<b>1.109.664</b>	<b>1.444.749</b>
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.109.664	1.444.749
<b>Vlottende activa</b>		
<b>Uitzettingen met een rentetypische looptijd &lt; 1 jaar</b>	<b>8.788.080</b>	<b>10.098.795</b>
Vorderingen op openbare lichamen	689.295	448.384
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < dan 1 jaar	7.900.367	9.650.411
Overige vorderingen	198.418	-
<b>Liquide middelen</b>	<b>6.043.044</b>	<b>6.032.578</b>
Banksaldi	6.043.044	6.032.578
<b>Overlopende activa</b>	<b>1.106.591</b>	<b>993.783</b>
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	64.426	38.465
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen, die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	1.042.165	955.318
<b>Totaal</b>	<b>17.047.379</b>	<b>18.569.905</b>

PASSIVA	31 december 2017	31 december 2016
<b>Vaste passiva</b>		
<b>Eigen vermogen</b>	<b>11.058.327</b>	<b>9.503.845</b>
Algemene reserve	3.904.346	2.065.488
Bestemmingsreserves	7.056.230	11.611.977
Gerealiseerde resultaat	97.751	4.173.620
<b>Voorzieningen</b>	<b>4.902.564</b>	<b>8.561.144</b>
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.370.994	1.062.092
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.531.570	7.499.052
<b>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</b>	<b>2.000</b>	<b>42.914</b>
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	38.214
Waarborgsommen	2.000	4.700
<b>Vlottende passiva</b>		
<b>Netto-vlottende schulden rentetypische looptijd &lt; 1 jaar</b>	<b>588.088</b>	<b>46.573</b>
Overige schulden	588.088	46.573
<b>Overlopende passiva</b>	<b>496.400</b>	<b>415.429</b>
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	14.461	285.602
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	481.735	127.840
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	204	1.987
<b>Totaal</b>	<b>17.047.379</b>	<b>18.569.905</b>



## 5.2 Overzicht van baten en lasten 2017

Programma	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	270.357	277.200	292.400	260.655	31.745 V
Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie	3.672.598	2.462.400	2.707.287	4.081.268	1.373.981 N
Programma 3. Ontwikkeling	157.300	166.500	166.500	158.650	7.850 V
Algemene dekkingsmiddelen	2.666.539	7.500	7.500	-	7.500 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>6.766.795</b>	<b>2.913.600</b>	<b>3.173.687</b>	<b>4.500.573</b>	<b>1.326.886 N</b>
<b>Baten</b>					
Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	11.517	-	-	2.815	2.815 V
Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie	805.898	362.200	738.977	748.324	9.347 V
Programma 3. Ontwikkeling	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	1.914.578	1.902.899	1.902.899	1.902.904	5 V
<b>Totaal baten</b>	<b>2.731.994</b>	<b>2.265.099</b>	<b>2.641.876</b>	<b>2.654.044</b>	<b>12.168 V</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(4.034.801)</b>	<b>(648.501)</b>	<b>(531.811)</b>	<b>(1.846.529)</b>	<b>1.314.718 N</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	2.151	-	1.905.864	1.910.240	4.376 N
Diverse baten	38.646	-	5.582.571	5.584.597	2.026 V
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>36.496</b>	<b>-</b>	<b>3.676.707</b>	<b>3.674.357</b>	<b>2.350 N</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	1.511.912	974.063	3.363.708	1.463.864	1.899.844 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	1.234.845	-	2.357.711	1.190.517	1.167.194 N
<b>Saldo kredieten</b>	<b>(277.066)</b>	<b>(974.063)</b>	<b>(1.005.997)</b>	<b>(273.346)</b>	<b>732.651 V</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(4.275.371)</b>	<b>(1.622.564)</b>	<b>2.138.899</b>	<b>1.554.481</b>	<b>584.118 N</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	6.447.408	428.200	7.388.514	7.388.537	23 N
Onttrekking reserves	6.549.159	2.050.764	5.249.615	5.931.806	682.191 V
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>101.751</b>	<b>1.622.564</b>	<b>(2.138.899)</b>	<b>(1.456.731)</b>	<b>682.168 V</b>
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>(4.173.620)</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>97.751</b>	<b>97.751 V</b>

Het overzicht van lasten en baten is als volgt opgebouwd:

### Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering

Dit onderdeel betreft de exploitatielasten en -baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

### Diverse lasten en baten bedrijfsvoering

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en -baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Het gaat hierbij om o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien kunnen worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken, welke niet zijn begroot, worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

### Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

### Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Dit onderdeel omvat alle mutaties (stortingen en onttrekkingen) in de reserves.

## 5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

### **Inleiding**

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften, die het Besluit begroting en verantwoording (BBV) daarvoor geeft. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gepresenteerd in afgeronde bedragen van € 1.

### **Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening**

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. Het bestuur heeft een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijke toekomstscenario's voor het recreatieschap. Een nadere uitwerking van een voorkeursscenario('s) moet nog plaatsvinden en de uitkomst daarvan is mede bepalend voor de toekomst van het schap. De huidige waarderingsgrondslagen zijn voor 2016 gehandhaafd.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en lasten worden verantwoord tot hun brutobedrag.

## **Balans**

### ***Materiële vaste activa***

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de daarop verrichte lineaire afschrijvingen. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. De afschrijvingen geschieden op basis van de verkrijgings- of aanschaffingsprijs en de geschatte economische levensduur.

De volgende richtlijnen zijn grotendeels gehanteerd voor de afschrijvingstermijnen:

- gronden en terreinen	geen afschrijving
- bedrijfsgebouwen	35 jaar
- grond- weg- en waterbouwkundige werken	35 jaar
- machines, apparaten en installaties	10 jaar
- overige materiële vaste activa	30 jaar

Het BBV onderscheidt de navolgende investeringen:

1. Investerings met economisch nut
2. Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

#### *Investerings met economisch nut*

Investerings hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investerings met economisch nut boven € 25.000 worden geactiveerd.

#### *Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte*

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden niet geactiveerd tenzij het algemeen bestuur van het schap in een specifiek geval besluit dit wel te doen, bijvoorbeeld wanneer vanuit financieel oogpunt belangrijke investeringen in de openbare ruimte anders niet gedaan kunnen worden. Indien dergelijke investeringen wel geactiveerd worden, zal dit specifiek in het bestuursbesluit worden opgenomen conform het vastgestelde beleid.

Indien investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, vindt de afschrijving hiervan eveneens lineair plaats waarbij resultaatafhankelijke extra afschrijvingen zijn toegestaan mits de financiële positie dat toelaat. Eventuele extra afschrijvingen zullen in de begroting of via een separaat voorstel aan het bestuur ter goedkeuring worden voorgelegd.

#### **Financiële vaste activa**

De overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

#### **Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar**

De vorderings worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

#### **Liquide middelen**

De banksaldi worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

#### **Overlopende activa**

De overlopende activa (nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen) worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

#### **Eigen vermogen**

Dit betreft de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat.

#### **Voorzieningen**

De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren grootonderhoud aan de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

De voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

*Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva*  
Deze posten worden gewaardeerd tegen nominale waarde.





## 5.4 Toelichting op de balans

### Vaste activa

#### Materiële vaste activa

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2017	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en Terreinen	1	1	0	0	0	0	2
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	1.430.227	0	0	333.271	0	0	1.096.956
Overige terreinen en gebouwen	14.521	0	0	1.815	0	0	12.706
	1.444.749	1	0	335.086	0	0	1.109.664

Van de gronden die in eigendom zijn van Recreatieschap Midden-Delfland zijn enkele gronden uitgegeven in erfpacht, met name aan exploitanten. Dit leidt jaarlijks tot erfpacht opbrengsten. Met deze exploitanten zijn langdurige erfpachtcontracten afgesloten. De afschrijvingen betreffen voornamelijk afschrijvingen van het project Zuidrand voor € 313.706.

### Vlottende activa

#### Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

Vorderingen op openbare lichamen

	2017	2016
Debiteuren	1.076.132	835.221
Voorziening dubieuze debiteuren	386.837	386.837
Per saldo	689.295	448.384

Voor een dubieuze debiteur is er een voorziening getroffen van € 386.837 Het betreft een vordering betreffende de jaren 2009 t/m 2015.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

	2017	2016
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar	7.900.367	9.650.411
	7.900.367	9.650.411

Sinds 2014 is het schatkistbankieren van toepassing. Hieronder zijn de bedragen weergegeven die op kwartaalbasis in de schatkist zijn aangehouden en de drempel die van toepassing was. De drempel is in 2017 overschreden.



Benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Verslagjaar			
Drempelbedrag	250			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	6.018	6.037	6.036	6.034
Ruimte onder het drempelbedrag				
Overschrijding van het drempelbedrag	5.768	5.787	5.786	5.784

Overige vorderingen

	2017	2016
Debiteuren	198.418	0
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0
Per saldo	198.418	0

### Liquide middelen

Banksaldi

	2017	2016
Rekening courant BNG	49.979	49.791
Rekening courant ING	128	1
ING Depositor rekening	3.328.665	3.325.842
ING Vermogen / spaarrekening	2.664.272	2.656.944
Totaal	6.043.044	6.032.578

### Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

	2017	2016
Rente	2.815	14.749
Vooruitontvangen facturen	9.656	210
Compensabele BTW		7.942
Ondernemers BTW	881	209
Te ontvangen subsidies Natuurbeheer 2015 en 2016		4.200
Te ontvangen afkoopsom deskundigenadvies	5.000	5.000
Nog te ontvangen Subsidie PZH kw PFK 2016	0	6.150
Nog door te belasten G.Z-H	4	5
Nog te ontvangen Subsidie PZH ruiterroutes	27.064	
Nog te ontvangen bijdrage PZH Sanering Oeverbos	19.005	
Totaal	64.425	38.465



- Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkering met een specifiek bestedingsdoel

Project	Saldo 1-1-2017	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2017
Routestructuurplan	955.318	86.847		1.042.165
Totaal	955.318	86.847	0	1.042.165

Zie toelichting krediet Routestructuurplan Hoofdstuk 3.3.

## Vaste passiva

### Eigen vermogen

Het verloop van de reserves in 2017 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2017	Bestemming Resultaat 2016	Toevoegingen in 2017	Onttrekkingen in 2017	Stand per 31-12-2017	Claims na 2017	tm jaar
Algemene Reserve	2.065.488	60.908	3.543.736	1.765.786	3.904.346	58.878	2025
Bestemmingsreserves							
Egalisatiereserve	5.512.808	-4.234.528	0	342.201	936.079	316.073	2020
Investeringsreserve	3.727.275		0	2.978.672	748.603	733.267	2018
Reserve recreantenonderzoek	29.184		0	29.184	0	0	2017
Reserve informatiepanelen	40.600		5.800	46.600	-200	0	2017
Reserve afkoopsommen	1.009.907		39.323	47.874	1.001.356	78.946	2025
Reserve ingroei TBM	658.490		0	658.490	0	0	2017
Reserve erfpachtcontracten	570.713		33.100	0	603.813	0	2017
Reserve Onderhoud Melarium	63.000		0	63.000	0	0	2017
Reserve Investerings in het MD gebied	0		3.666.578	0	3.666.578	0	
Reserve vervangingsinvesteringen	0		100.000	0	100.000	0	
Reserve Beheerbudget RWS A4 objecten	0				0	0	
Totaal	13.677.465	-4.173.620	7.388.537	5.931.807	10.960.575	1.187.164	

#### Kolom Claims:

De claims op de algemene reserve betreffen de kredieten Implementatie herijking en krediet evaluatie samenwerking RMD SBB PZH.

De claims op de egalisatiereserve betreffen de geplande onttrekkingen t/m 2020 obv de concept meerjarenraming CBG 2018 en verder.

De claim op de investeringsreserve betreft de resterende lasten van het krediet Herinrichting Oeverbos Oost.

Voor de reserve Investerings in het MD gebied zullen door de deelnemers de gewenste projecten worden ingebracht.

ALGEMENE RESERVE

De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

	2017	2016
Saldo 1 januari	2.065.488	6.523.954
Bij: Bestemming resultaat 2016	60.908	515.159
Bij: Toevoegingen	3.543.736	948.944
Af: Onttrekkingen	1.765.786	5.922.569
Saldo 31 december	3.904.346	2.065.488

*Specificatie toevoegingen:*

- Conform 4e begrotingswijziging	3.543.736
Totaal toevoegingen	3.543.736

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform 4e begrotingswijziging	100.000
- Dekking aankoop BBL-percelen	1.456.780
- Conform 3e begrotingswijziging	6.871
- Krediet uitvoering werkprogramma toekomst MD	192.305
- Krediet Implementatie Herijking	9.830
Totaal onttrekkingen	1.765.786

BESTEMMINGRESERVES

a) Egalisatiereserve

Deze reserve dient om de te verwachten toekomstige overschrijvingen van het bestedingsplafond voor de deelnemers exclusief het Rijk te neutraliseren. Het saldo ultimo 2016 is ter dekking van het afnemende exploitatietekort van de CBG in 2018 en verder.

	2017	2016
Saldo 1 januari	5.512.808	525.813
Af: nadelig resultaat jaarrekening 2016	-4.234.528	
Bij: Toevoegingen	0	5.000.000
Af: Onttrekkingen	342.201	13.005
Saldo 31 december	936.079	5.512.808

*Specificatie onttrekkingen:*

- Ten gunste van exploitatie conform programmabegroting	13.000
- Onttrekking t.b.v. exploitatietekort a.g.v. uittreding Rijk	329.201
Totaal onttrekkingen	342.201

b) Investeringsreserve

Het doel van de investeringsreserve is het dekken van de kosten van nieuwe investeringen. De MDR heeft met de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 op 1 december 2017 besloten om het geprognostiseerde vrije saldo ultimo 2017 van € 2.938.062 vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve MD. Het geprognostiseerde resterende saldo van de investeringsreserve is ter dekking van de lopende kredieten in 2018 en verder.



	2017	2016
Saldo 1 januari	3.727.275	3.716.848
Bij: Toevoegingen	0	350.000
Af: Onttrekkingen	2.978.672	339.573
Saldo 31 december	<u>748.604</u>	<u>3.727.275</u>

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform 4e begrotingswijziging	2.938.062
- Krediet vervolprocedure NWO	7.574
- Krediet herinrichting Oeverbos-Oost	10.759
- Krediet aanpassing ruiterspanden	22.277
Totaal onttrekkingen	<u>2.978.672</u>

c) Reserve recreantenonderzoek

De Reserve recreantenonderzoek is gevormd voor het uitvoeren van verschillende onderzoeken in het kader van marketing en communicatie (naar bijvoorbeeld bezoekersaantallen, marktonderzoeken, enz.).

De MDR heeft met de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 op 1 december 2017 besloten om het saldo ultimo 2017 vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve MD.

	2017	2016
Saldo 1 januari	29.184	29.184
Bij: Toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	29.184	0
Saldo 31 december	<u>0</u>	<u>29.184</u>

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform 4e begrotingswijziging	29.184
Totaal onttrekkingen	<u>29.184</u>

d) Reserve infopanelen

Deze reserve dient om de kosten van informatiepanelen te kunnen dekken.

De MDR heeft met de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 op 1 december 2017 besloten om het saldo ultimo 2017 vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve MD.

	2017	2016
Saldo 1 januari	40.600	34.800
Bij: Toevoegingen	5.800	5.800
Af: Onttrekkingen	46.600	0
Saldo 31 december	<u>-200</u>	<u>40.600</u>

*Specificatie toevoegingen:*

- Conform programmabegroting	5.800
Totaal toevoegingen	<u>5.800</u>

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform 4e begrotingswijziging	46.600
Totaal onttrekkingen	<u>46.600</u>

e) Reserve afkoopsommen

Van de lopende erfpachtovereenkomsten is een aantal canons afgekocht. Van deze afkoopsommen wordt de jaarlijkse erfpacht onttrokken. Aan deze reserve wordt gedurende de looptijd rente toegevoegd om de reserve tot einde looptijd in stand te houden.

	2017	2016
Saldo 1 januari	1.009.907	1.018.193
Bij: Toevoegingen	39.323	39.588
Af: Onttrekkingen	47.874	47.874
Saldo 31 december	1.001.356	1.009.907

*Specificatie toevoegingen:*

- Conform programmabegroting	39.323
Totaal toevoegingen	39.323

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform programmabegroting	47.874
Totaal onttrekkingen	47.874

f) Reserve ingroei TBM

De reserve wordt ingezet met betrekking tot de ingroei-regeling om het regulier en groot onderhoud binnen de begroting op het volgens TBM berekende niveau te brengen en te houden. De MDR heeft met de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 op 1 december 2017 besloten om het saldo ultimo 2017 vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve MD.

	2017	2016
Saldo 1 januari	658.490	877.629
Bij: Toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	658.490	219.139
Saldo 31 december	0	658.490

*Specificatie onttrekkingen:*

- Conform programmabegroting	184.600
- Conform 4e begrotingswijziging	473.890
Totaal onttrekkingen	658.490

g) Reserve erfpachtcontracten

De reserve erfpachtcontracten dient ter dekking van het verschil in waardering aan het eind van de looptijd tussen een erfpachtcontract met Staatsbosbeheer en de afgesloten (ondererfpacht-) contracten met derden.

	2017	2016
Saldo 1 januari	570.713	537.637
Bij: Toevoegingen	33.100	33.076
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	603.813	570.713
<i>Specificatie toevoegingen:</i>		
- Conform programmabegroting	33.100	
Totaal toevoegingen	33.100	

h) Reserve Melarium

Deze reserve is in 2016 gevormd om vanaf 2016 elk jaar € 7.000 te onttrekken ter dekking van de jaarlijkse onderhoudskosten op het Regulier Onderhoud.

De MDR heeft met de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 op 1 december 2017 besloten om het saldo ultimo 2017 vrij te laten vallen en toe te voegen aan de Algemene Reserve .

	2017	2016
Saldo 1 januari	63.000	0
Bij: Toevoegingen	0	70.000
Af: Onttrekkingen	63.000	7.000
Saldo 31 december	0	63.000
<i>Specificatie onttrekkingen:</i>		
- Conform programmabegroting	7.000	
- Conform 4e begrotingswijziging	56.000	
Totaal onttrekkingen	63.000	

i) Reserve Investerings in het MD gebied (t.b.v. ontwikkelprojecten).

De MDR heeft op 1 december 2017 met de 4e begrotingswijziging 2017 besloten om de vrijvallende middelen uit de vervallen reserves (zie bovenstaand) en het verwachte vrije saldo van de investeringsreserve op te nemen in een nieuwe bestemmingsreserve. Met deze reserve kunnen ontwikkelprojecten in het Midden Delfland gebied door de CBG worden gefinancierd.

	2017	2016
Saldo 1 januari	0	0
Bij: Toevoegingen	3.666.578	
Af: Onttrekkingen	0	
Saldo 31 december	3.666.578	0
<i>Specificatie toevoegingen:</i>		
- Conform 4e begrotingswijziging	3.666.578	
Totaal toevoegingen	3.666.578	

j) Reserve vervangingsinvesteringen

De MDR heeft op 1 december 2017 besloten om een nieuwe reserve vervangingsinvesteringen te vormen (gevoed vanuit de algemene reserve) om in de toekomst vervangingsonderhoud in het MD gebied te financieren.

	2017	2016
Saldo 1 januari	0	0
Bij: oeffeningen	100.000	
Af: Onttrekkingen	0	
Saldo 31 december	100.000	0
<i>Specificatie toevoegingen:</i>		
- Conform 4e begrotingswijziging	100.000	
Totaal toevoegingen	100.000	

k) Reserve beheer RWS A4 projecten.

De MDR heeft op 1 december 2017 besloten om een nieuwe reserve beheer RWS A4 projecten in te stellen waarbij in 2017 nog geen mutaties hebben plaatsgevonden.

GEREALISEERD RESULTAAT

	2017	2016
Gerealiseerd resultaat	97.751	-4.173.620
	97.751	-4.173.620

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2017 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2017	Toevoegingen in 2017	Onttrekkingen in 2017	Stand per 31-12-2017
Voorziening Groot Onderhoud	1.062.092	550.000	241.098	1.370.994
Voorziening omgevingsfonds Midden-Delfland	2.953.776	0	2.187.078	766.698
Voorziening inrichting Midden-Delfland	3.681.578	0	3.677.906	3.672
Voorziening beheer routestructuurplan	863.698	11.310	4.808	870.200
Voorziening Uitvoeringsbudget afwikkeling	0	1.891.000	0	1.891.000
Totaal	8.561.144	2.452.310	6.110.890	4.902.564

ONDERHOUDSEGALISATIEVOORZIENINGEN

a) Voorziening groot onderhoud

Het doel van deze voorziening is het gelijkmatig verdelen van de lasten van groot onderhoud over de jaren. Hiertoe wordt jaarlijks een gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie gebracht. De werkelijke grootonderhoudskosten worden direct ten laste van de voorziening verantwoord.



	2017	2016
Saldo 1 januari	1.062.092	801.627
Bij: Toevoegingen	550.000	550.000
Af: Aanwendungen	241.098	289.535
Saldo 31 december	1.370.994	1.062.092

*Specificatie toevoegingen:*

- toevoeging conform begroting 550.000

Totaal toevoegingen 550.000

*Specificatie aanwendungen:*

- uitgevoerde werkzaamheden groot onderhoud 241.098

Totaal aanwendungen 241.098

VOORZIENINGEN VOOR VERPLICHTINGEN, VERLIEZEN EN RISICO'S

a) Voorziening Omgevingsfonds Midden-Delfland

De middelen uit de voorziening Omgevingsfonds Midden-Delfland worden, conform de overeenkomst met de gemeente Rotterdam, aangewend voor voorbereiding en uitvoering van verbetermaatregelen inzake milieu, natuur en recreatie in Midden-Delfland.

	2017	2016
Saldo 1 januari	2.953.776	3.249.308
Bij: Toevoegingen	0	0
Af: Aanwendungen	2.187.078	295.532
Saldo 31 december	766.698	2.953.776

*Specificatie aanwendungen:*

- Uitgekeerde subsidies 296.078

- Vrijval omgevingsfonds 4e Begrotingswijziging 1.891.000

Totaal aanwendungen 2.187.078

b) Voorziening Inrichting Midden-Delfland

De voorziening inrichting Midden-Delfland dient voor de recreatieve inrichting en het beheer van het gebied grenzend aan het stedelijk gebied van Rotterdam/Overschie, Schiedam en Vlaardingen, waaronder de DOP-NOAP-locatie.

	2017	2016
Saldo 1 januari	3.681.578	3.955.472
Bij: Toevoegingen	0	0
Af: Aanwendungen	3.677.906	273.894
Saldo 31 december	3.672	3.681.578



*Specificatie aanwendungen:*

- Kosten nabestemming DOP/NOAP (Golfbaan)	11.328
- Vrijval voorz. inrichting MD 4e begrotingswijziging	3.666.578
Totaal aanwendungen	<u>3.677.906</u>

Voor de inrichting golfbaan DOP/NOAP zal in 2018 een duiker of brug naar het Pauze eiland worden gerealiseerd.

c) Voorziening beheer Routestructuurplan (RSP)

Overeenkomstig de subsidieverplichtingen van de provincie Zuid-Holland is deze voorziening bestemd voor het beheer van de recreatieve routevoorzieningen gedurende 10 jaar vanaf het opleveringsmoment.

	2017	2016
Saldo 1 januari	863.698	761.268
Bij: Toevoegingen	11.310	107.250
Af: Aanwendungen	4.808	4.820
Saldo 31 december	<u>870.200</u>	<u>863.698</u>

*Specificatie toevoegingen:*

- Aanvullende dotatie tbv Fietsverbinding Ackerdijksebos	11.310
Totaal toevoegingen	<u>11.310</u>

*Specificatie aanwendungen:*

- Kosten werkzaamheden Skateroute	4.808
Totaal aanwendungen	<u>4.808</u>

d) Voorziening Uitvoeringsbudget afwikkeling subsidies Omgevingsfonds MD t/m 2021

De MDR heeft op 1 december 2017 besloten om de lopende verplichtingen van het Omgevingsfonds onder te brengen in deze nieuwe voorziening ter afwikkeling van lopende en reeds toegekende subsidies Omgevingsfonds t/m 2021. Het nog voor nieuwe subsidies beschikbare bedrag blijft opgenomen in de voorziening Omgevingsfonds MD (zie a.).

	2017	2016
Saldo 1 januari	0	
Bij: Toevoegingen	1.891.000	
Af: Aanwendungen	0	
Saldo 31 december	<u>1.891.000</u>	<u>0</u>

*Specificatie toevoegingen:*

- storting voorz. Uitvoeringsbudget 4e begrotingswijziging	1.891.000
Totaal toevoegingen	<u>1.891.000</u>

*Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer*

- Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

	2017	2016
Saldo 1 januari	38.214	76.429
Bij: nieuwe leningen	0	0
Af: aflossingen	38.214	38.215
Saldo per 31 december	0	38.214

- Waarborgsommen

	2017	2016
Saldo 1 januari	4.700	9.100
Vermeerderingen		0
Aflossingen	2.700	4.400
Saldo per 31 december	2.000	4.700

**Vlottende passiva**

*Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar*

- Overige schulden

	2017	2016
Crediteuren	588.088	46.573
Totaal	588.088	46.573

*Overlopende passiva*

- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

	2017	2016
Accountantskosten	8.815	7.425
Additionele uren	3	8.652
Rentelasten		1.494
Dienstverlening G.Z-H		1.537
Nog te betalen waterschapslasten		40.835
Gemeente Midden Delfland herijking Kraaiennest		29.744
Gemeente Vlaardingen bijdragen contractkosten + kostenraming		19.336
Nog te betalen bedragen	5.643	176.579
Totaal	14.461	285.602



- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

De specificatie van deze balanspost is als volgt:

Project	Saldo 1-1-2017	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2017
Herinrichting Oeverbos Oost	0	502.000	111.733	390.268
Wandelroutenetwerk	127.840	0	36.372	91.468
<b>Totaal</b>	<b>127.840</b>	<b>502.000</b>	<b>148.105</b>	<b>481.736</b>

Voor een toelichting zie de kredieten (Hoofdstuk 3, Programma 3).

- Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen

	2017	2016
Afkoopsom onderhoud ijsclub Bertus		1.909
Vergunning	204	78
<b>Totaal</b>	<b>204</b>	<b>1.987</b>

### Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

#### Langlopende verplichtingen

Niet van toepassing; schap in liquidatie per 01/01/2018.





## 5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2017

### Programma 1 - Bestuurlijke aangelegenheden

Programma 1. Bestuurlijke aangelegenheden	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Bestuurlijke aangelegenheden	270.357	277.200	292.400	260.655	31.745 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>270.357</b>	<b>277.200</b>	<b>292.400</b>	<b>260.655</b>	<b>31.745 V</b>
<b>Baten</b>					
Bestuurlijke aangelegenheden	11.517	-	-	2.815	2.815 V
<b>Totaal baten</b>	<b>11.517</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>2.815</b>	<b>2.815 V</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(258.840)</b>	<b>(277.200)</b>	<b>(292.400)</b>	<b>(257.840)</b>	<b>34.560 V</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	91.325	-	375.000	192.305	182.695 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
<b>Saldo kredieten</b>	<b>(91.325)</b>	<b>-</b>	<b>(375.000)</b>	<b>(192.305)</b>	<b>182.695 V</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(350.165)</b>	<b>(277.200)</b>	<b>(667.400)</b>	<b>(450.145)</b>	<b>217.255 V</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	94.325	-	375.000	192.305	182.695 N
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>94.325</b>	<b>-</b>	<b>375.000</b>	<b>192.305</b>	<b>182.695 N</b>
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>(255.840)</b>	<b>(277.200)</b>	<b>(292.400)</b>	<b>(257.840)</b>	<b>34.560 V</b>

Het voordelige verschil op programma 1 bedraagt € 34.560 en is voornamelijk veroorzaakt door € 18.648 lagere bestuurskosten en € 10.900 onderschijding op het beschikbare budget voor juridische ondersteuning en advisering.

In totaal is er voor een bedrag van €192.305 onttrokken aan reserves. Dit betreft de onttrekking aan de investeringsreserve ter dekking van de uitgaven op het krediet Uitwerking Toekomstscenario MD.

Het voordeel op de baten is ontstaan door niet begrote rentebaten van € 2.815. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

### Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
<i>Kredieten</i>			<i>Kredieten</i>		
			- Uitvoering werkprogramma toekomst MD	192.305	225.000
			- Liquidatie recreatieschap MD 2018		150.000
<i>Onttrekkingen aan reserves</i>			<i>Toevoegingen aan reserves</i>		
- Uitvoering werkprogramma toekomst MD	192.305	225.000			
- Liquidatie recreatieschap MD 2018		150.000			
<b>Totaal</b>	<b>192.305</b>	<b>375.000</b>	<b>Totaal</b>	<b>192.305</b>	<b>375.000</b>
<b>Saldo</b>					

## Programma 2 - Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Inrichting, beheer en exploitatie	3.455.811	2.229.000	2.473.887	3.872.106	1.398.219 N
Regelgeving en Handhaving	190.000	191.100	191.100	191.100	-
Communicatie	26.787	42.300	42.300	18.062	24.238 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>3.672.598</b>	<b>2.462.400</b>	<b>2.707.287</b>	<b>4.081.268</b>	<b>1.373.981 N</b>
<b>Baten</b>					
Inrichting, beheer en exploitatie	805.898	362.200	738.977	748.324	9.347 V
Regelgeving en Handhaving	-	-	-	-	-
Communicatie	-	-	-	-	-
<b>Totaal baten</b>	<b>805.898</b>	<b>362.200</b>	<b>738.977</b>	<b>748.324</b>	<b>9.347 V</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(2.866.699)</b>	<b>(2.100.200)</b>	<b>(1.968.310)</b>	<b>(3.332.944)</b>	<b>1.364.634 N</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	2.151	-	14.864	19.240	4.376 N
Diverse baten	36.037	-	24.993	27.019	2.026 V
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>33.887</b>	<b>-</b>	<b>10.129</b>	<b>7.779</b>	<b>2.350 N</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	52.128	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	140.473	-	-	11.310	11.310 V
<b>Saldo kredieten</b>	<b>88.345</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>11.310</b>	<b>11.310 V</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(2.744.469)</b>	<b>(2.100.200)</b>	<b>(1.958.181)</b>	<b>(3.313.865)</b>	<b>1.355.674 N</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	428.464	428.200	3.721.936	3.721.959	23 N
Onttrekking reserves	1.090.969	245.500	3.896.236	5.352.990	1.456.754 V
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>662.505</b>	<b>(182.700)</b>	<b>174.300</b>	<b>1.631.031</b>	<b>1.456.731 V</b>
<b>Gerealiseerd resultaat</b>	<b>(2.081.963)</b>	<b>(2.282.900)</b>	<b>(1.783.881)</b>	<b>(1.682.835)</b>	<b>101.056 V</b>

Het totale saldo op dit programma is € 101.056 voordelig.

**Lasten**

Het nadeel op de lasten inrichting, beheer en exploitatie van € 1.398.219 is grotendeels ontstaan door verwerking van de aankoop van de BBI gronden voor € 1.5 mln. De hiervoor benodigde dekking vanuit de algemene reserve is opgenomen onder de regel onttrekking reserves.

Op het regulier onderhoud is in 2017 een onderschrijding van € 40.928 gerealiseerd. De bij de najaarsrapportage 2017 besloten budgetverhoging van € 70.000 is deels niet benodigd gebleken door te sturen op met name het budget voor het beheer team zelf.

Daarnaast is een voordelig resultaat gerealiseerd voornamelijk door lagere lasten voor belastingen € 12.782 en minder benodigd budget voor onderzoek/advies voor € 6.965. Op communicatie is een onderschrijding van € 24.238 gerealiseerd.

**Baten**

Een deel van de gerealiseerde baten bestaat uit de vergoeding van Staatsbosbeheer van € 313.777 voor het, door het recreatieschap MD in opdracht van Staatsbosbeheer, uitgevoerde onderhoud van de 580 ha van SBB.

Het voordelige verschil op de baten van totaal € 9.347 wordt gerealiseerd door hogere bijdragen subsidies Natuurbeheer van € 6.121 en hogere opbrengst van de Veerpont de Kwakel van € 3.763. Daartegenover bedraagt het nadelige saldo op de realiseerde baten huren en (erf)pachten en ontvangen leges en vergunningen t.o.v. de begroting economisch beheer € 536.



Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

### Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
- Regulier Onderhoud, werken derden (SBB 580 HA)	313.777	313.777	- Regulier Onderhoud, werken derden (SBB 580 HA)	313.777	313.777
			- Aankoop BBL gronden	1.456.780	
			- Toevoeging aan voorziening RSP	11.310	11.310
<i>Diverse baten</i>			<i>Diverse lasten</i>		
- RBG waterschapsbelasting 2015/2016	24.738		- RBG waterschapsbelasting 2015	10.682	
- Overige posten	2.281	24.993	- Overige posten	8.558	14.864
<i>Onttrekkingen aan reserves</i>			<i>Toevoegingen aan reserves</i>		
- Egalisatiereserve	13.000	13.000	- Reserve afkoopsommen	39.323	39.300
- Reserve afkoopsommen	47.874	47.900	- Reserve erfpachtcontracten	33.100	33.100
- Reserve ingroeieregeling TBM	658.490	658.490	- Reserve informatiepanelen	5.800	5.800
- Reserve Melarium, dekking onderhoud	63.000	63.000	- Algemene reserve	3.543.736	3.543.736
- Algemene reserve tbv res. verv. investeringen	100.000	100.000	- Reserve vervangingsinvesteringen	100.000	100.000
- Alg Res: Onttrekking inz aankoop BBL percelen	1.456.780				
- Investeringsreserve	2.938.062	2.938.062			
- Reserve recreantenonderzoek	29.184	29.184			
- Reserve informatiepanelen	46.600	46.600			
<b>Totaal</b>	<b>5.693.786</b>	<b>4.235.006</b>	<b>Totaal</b>	<b>5.523.066</b>	<b>4.061.887</b>
<b>Saldo</b>	<b>170.720</b>	<b>173.119</b>			





## Programma 3 - Ontwikkeling

Programma 3. Ontwikkelingen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	157.300	166.500	166.500	158.650	7.850 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>157.300</b>	<b>166.500</b>	<b>166.500</b>	<b>158.650</b>	<b>7.850 V</b>
<b>Baten</b>					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	-	-	-	-	-
<b>Totaal baten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(157.300)</b>	<b>(166.500)</b>	<b>(166.500)</b>	<b>(158.650)</b>	<b>7.850 V</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	-	-	1.891.000	1.891.000	-
Diverse baten	2.609	-	5.557.578	5.557.578	-
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>2.609</b>	<b>-</b>	<b>3.666.578</b>	<b>3.666.578</b>	<b>-</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	1.368.459	974.063	2.988.708	1.271.558	1.717.150 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	1.094.373	-	2.357.711	1.179.207	1.178.504 N
<b>Saldo kredieten</b>	<b>(274.087)</b>	<b>(974.063)</b>	<b>(630.997)</b>	<b>(92.351)</b>	<b>538.646 V</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(428.778)</b>	<b>(1.140.563)</b>	<b>2.869.081</b>	<b>3.415.577</b>	<b>546.496 V</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	-	-	3.666.578	3.666.578	-
Onttrekking reserves	274.086	974.063	642.307	50.440	591.868 N
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>274.086</b>	<b>974.063</b>	<b>(3.024.271)</b>	<b>(3.616.139)</b>	<b>591.868 N</b>
<b>Generaaliseerd resultaat</b>	<b>(154.691)</b>	<b>(166.500)</b>	<b>(155.190)</b>	<b>(200.561)</b>	<b>45.371 N</b>

Het totale saldo op dit programma is € € 45.371 nadelig.

De lasten op dit product bestaan naast de vaste vergoeding voor de geleverde dienstverlening SBB 2017 voor € 157.900 uit een budget van € 8.600 voor overige beheerkosten voor het Omgevingsfonds. Doordat slechts voor € 750 aan externe specialistische inhuur benodigd was is een voordelig resultaat van € 7.850 gerealiseerd.

Op het krediet Coördinatie werken van derden is, zoals bij de rekening 2016 en de najaarsrapportage 2017 reeds aangegeven in 2017 bijdragen van derden ontvangen ter gedeeltelijke dekking van de noodzakelijke lasten op dit krediet. De totale cumulatieve bijdragen derden zijn echter € 12.153 lager dan bij de najaarsrapportage 2017 voorzien. De uiteindelijke lasten zijn, doordat er meer urenbegeleiding benodigd was, met € 28.646 hoger dan het krediet. Voorgesteld wordt om de overschrijding van € 38.188 te dekken bij de vaststelling van de rekening 2017.

Conform de op 1 december besloten 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 is het vrijvallende saldo van de voorziening Inrichting MD (DOP/NOAP) toegevoegd aan de nieuwe bestemmingsreserve investeringen in het MD gebied.

De verschillende onttrekkingen aan de reserves zijn gespecificeerd in de tabel Kredieten Programma 3.



Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

### Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
<b>Diverse baten</b>			<b>Diverse lasten</b>		
- Vrijval Voorziening omgevingsfonds	1.891.000	1.891.000	- Storting naar Voorziening uitvoeringsbudget	1.891.000	1.891.000
- Vrijval Voorziening inrichting MD	3.666.578	3.666.578	- afwikkeling subsidies Omgevingsfonds MD		
<b>Kredieten</b>			<b>Kredieten</b>		
- Bijdragen van derden in kredieten (exclusief bijdrage in voorziening RSP)	1.001.663	2.346.401	- Diverse kredieten, zie tabel in programma- verantwoording programma 3 (exclusief dotatie voorziening RSP)	1.271.558	2.988.708
<b>Onttrekkingen aan reserves</b>			<b>Toevoegingen aan reserves</b>		
- Algemene reserve, dekking kredieten	9.830	25.000	- Reserve investeringen in het MD gebied	3.666.578	3.666.578
- Investeringsreserve, dekking kredieten	40.611	617.307			
<b>Totaal</b>	<b>6.609.681</b>	<b>8.546.286</b>	<b>Totaal</b>	<b>6.829.136</b>	<b>8.546.286</b>
<b>Saldo</b>				<b>219.455</b>	

## Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Resultaat
<b>Lasten</b>					
Deelnemersbijdrage	2.666.539	-	-	-	-
Overige structurele lasten	-	7.500	7.500	-	7.500 V
<b>Totaal lasten</b>	<b>2.666.539</b>	<b>7.500</b>	<b>7.500</b>	<b>-</b>	<b>7.500 V</b>
<b>Baten</b>					
Deelnemersbijdrage	1.914.578	1.293.411	1.293.411	1.293.416	5 V
Overige structurele baten	-	609.488	609.488	609.488	-
<b>Totaal baten</b>	<b>1.914.578</b>	<b>1.902.899</b>	<b>1.902.899</b>	<b>1.902.904</b>	<b>5 V</b>
<b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>	<b>(751.961)</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.902.904</b>	<b>7.505 V</b>
<b>Diverse lasten en baten</b>					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
<b>Saldo diverse lasten en baten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Kredieten</b>					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
<b>Saldo kredieten</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Totaal saldo van baten en lasten</b>	<b>(751.961)</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.895.399</b>	<b>1.902.904</b>	<b>7.505 V</b>
<b>Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>					
Toevoeging reserves	6.018.944	-	-	-	-
Onttrekking reserves	5.089.779	831.201	336.072	336.072	-
<b>Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves</b>	<b>(929.165)</b>	<b>831.201</b>	<b>336.072</b>	<b>336.072</b>	<b>-</b>
<b>Geactualiseerd resultaat</b>	<b>(1.681.126)</b>	<b>2.726.600</b>	<b>2.231.471</b>	<b>2.238.976</b>	<b>7.505 V</b>

Het budget voor onvoorzien ad € 7.500 is niet aangewend.

## Overzicht van de incidentele baten en lasten

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2017	Begroting 2017 na wijziging
<b>Onttrekkingen aan reserves</b>			<b>Toevoegingen aan reserves</b>		
- Egalisatiereserve	329.201	329.201	-		
- Algemene reserve, 3e begrotingswijziging	6.871	6.871			
<b>Totaal</b>	<b>336.072</b>	<b>336.072</b>	<b>Totaal</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Saldo</b>	<b>336.072</b>	<b>336.072</b>			

## Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma 1				
Programma 2	3.721.936	72.400	3.721.959	72.423
Programma 3	3.666.578		3.666.578	
Algemene dekkingsmiddelen				
Totaal	7.388.514	72.400	7.388.537	72.423

De structurele toevoeging betreft de toevoegingen aan de reserve afkoopsommen van € 39.300 en de reserve erfpachtcontracten € 33.100.

Onttrekkingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma 1	375.000		192.305	
Programma 2	3.896.236	47.900	5.352.990	47.874
Programma 3	642.307		50.441	
Algemene dekkingsmiddelen	336.072		336.072	
Totaal	5.249.615	47.900	5.931.808	47.874

De structurele onttrekking betreft de reserve afkoopsommen van € 47.900. Bij het vaststellen van de 4<sup>e</sup> begrotingswijziging 2017 is besloten om de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserves:

- Ingroeiregeling TBM;
- Egalisatiereserve;
- Melarium;
- Infopanelen en
- Recreantenonderzoek per 2018 te beëindigen en tot het laten vervallen van de genoemde reserves.

**Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)**

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op het Natuur- en Recreatieschap van toepassing zijnde regelgeving.

In 2017 is op basis van de afgesloten dienstverleningsovereenkomsten en mandaatregeling, dhr. Thijsen, directeur Staatsbosbeheer, topfunctionaris volgens de WNT. Hij is in loondienst bij Staatsbosbeheer.

De in onderstaande tabellen opgenomen bezoldigingen (kosten) zijn niet als zodanig in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap. De inzet (dienstverlening) valt namelijk onder de dienstverleningsovereenkomst met het Natuur- en Recreatieschap en de hiermee samenhangende kosten zijn conform de begroting 2017 in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap (fixed-price).

Het bezoldigingsmaximum in 2017 is € 181.000,- Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

## 1a. Leidinggevende topfunctionaris met dienstbetrekking:

bedragen x € 1		Dhr. S. Thijsen	
Functiegegevens		Directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2017		01-01-2017	31-12-2017
Omvang dienstverband (in fte)			1,0
Gewezen topfunctionaris?			Nee
(Fictieve) dienstbetrekking?			Ja
<b>Bezoldiging</b>			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen			194.503
Beloningen betaalbaar op termijn			19.261
Subtotaal			213.764
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum			181.000
Af: Onverschuldigd betaald bedrag			0
Totale bezoldiging			213.764
Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan			Overgangsregeling
<b>Gegevens 2016</b>			
Aanvang en einde functievervulling in 2016		01-01-2016	31-12-2016
Omvang dienstverband 2016 (in fte)			1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen			193.002
Beloningen betaalbaar op termijn			17.114
Totale bezoldiging 2016			210.116



Op de bezoldiging van de heer S. Thijsen is het overgangsrecht op basis van artikel 7.3 WNT van toepassing. Daarin is opgenomen dat tot en met 31 december 2018 de bezoldiging op het huidige niveau blijft. Daarna volgt een stapsgewijze afbouw tot maximaal 100 % van het bezoldigingsmaximum op 1 januari 2022.

Behalve de heer S. Thijsen zijn er geen topfunctionarissen conform de WNT met dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontsluitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.



1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking:

estuurslid	functie(s)	beloning	sociale verzekeringspremies	belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	duur van het dienstverband in het boekjaar (hele jaar = 1)	uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband met specificaties dienstverband
Dhr. J.F. Weber	voorzitter	0	0	0	0	1	0
R.A.M. van der Sande		0	0	0	0	1	0
Dhr. R. van Harten		0	0	0	0	1	0
Dhr. R.G. de Vries		0	0	0	0	0,1	0
Dhr. L.A. van Nieuwenhuizen						0,9	
Dhr. S.M. Brandligt		0	0	0	0	1	0
Mevr. A.H. Hekker		0	0	0	0	1	0
Dhr. G.D. van Oord		0	0	0	0	1	0
Dhr. F.J. van Lier		0	0	0	0	1	0
Dhr. A. van Steenderen		0	0	0	0	1	0
Mevr. P. van Aaken		0	0	0	0	1	0
Dhr. C. Pleijsier		0	0	0	0	1	0
Dhr. D. van der Houwen		0	0	0	0	1	0
Dhr. P. Ouwendijk		0	0	0	0	1	0
Dhr. B.J. Eerdmans		0	0	0	0	1	0

In de kolom "duur van het dienstverband" is de duur van het bestuurslidmaatschap vermeld. De genoemde vergoedingen zijn over 2017 zijn nihil en liggen dus onder de daarvoor gestelde wettelijke grens van € 181.000,-

## 5.6 Overige gegevens

### Gebeurtenissen na balansdatum

Na a de balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die de jaarcijfers beïnvloeden.

### Samenstelling van het bestuur in het verslagjaar

#### Leden Dagelijks Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Functie
Dhr. J. A. Weber	Provincie Zuid-Holland	Voorzitter
Dhr. S.M. Brandligt	Gemeente Delft	Vicevoorzitter
Dhr. G.D. van Oord	Gemeente Midden-Delfland	Secretaris
Dhr. C. Pleijsier	Namens de gemeenten Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam en Maassluis	
Dhr. R. van Harten	Namens de gemeenten Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam en Maassluis	

#### Leden Algemeen Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Plaatsvervanger
Dhr. J. A. Weber	Provincie Zuid-Holland	Dhr. R.A. Janssen
Dhr. R.A.M. van der Sande	Provincie Zuid-Holland	Mevr. A.W. Bom-Lemstra
Dhr. S.M. Brandligt	Gemeente Delft	Dhr. R. de Prez
Mevr. A.H. Hekker	Gemeente Delft	
Dhr. G.D. van Oord	Gemeente Midden-Delfland	Dhr. H.H. Horlings
Dhr. R. van Harten	Gemeenten Vlaardingen	Dhr. J. Versluijs
Dhr. R.G. de Vries is begin 2017 vervangen door dhr. L.A. van Nieuwenhuizen (benoemd door de gemeenteraad per 23 februari 2017)	Gemeente Vlaardingen	Dhr. C.T. Oosterom
Dhr. F.J. van Lier	Gemeente Midden-Delfland	Dhr. R.H.G. Zwaard
Dhr. A. van Steenderen	Gemeente Schiedam	Dhr. M.J.C. Houtkamp
Mevr. P. van Aaken	Gemeente Schiedam	Dhr. M.N. Gouweleeuw
Dhr. C. Pleijsier	Gemeente Maassluis	Dhr. J.M.H. Evers
Dhr. D. van der Houwen	Gemeente Maassluis	Dhr. J.M.H. Evers
Dhr. P. Ouwendijk	Gemeente Westland	Dhr. A.W. Meijer
Dhr. B.J. Eerdmans	Gemeente Rotterdam	Dhr. A.L.H. Visser

Aan het algemeen bestuur van  
Recreatieschap Midden-Delfland

Baker Tilly Berk N.V.  
Bijster 39  
Postbus 3814  
4800 DV Breda  
T: +31 (0)76 525 00 00  
F: +31 (0)76 525 00 50  
E: breda@bakertillyberk.nl  
KvK: 24425560  
www.bakertillyberk.nl

## **CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

### **A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2017**

#### **Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Midden-Delfland gecontroleerd.

#### *Ons oordeel inzake de getrouwheid*

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2017 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Midden-Delfland op 31 december 2017 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

#### *Ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid*

Naar ons oordeel zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017, uitgezonderd de mogelijke effecten van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder gemeentelijke verordeningen.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. het overzicht van baten en lasten over 2017;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.



### **De basis voor ons oordeel**

#### *De basis voor ons oordeel met beperking inzake de rechtmatigheid*

In de jaarrekening is voor een bedrag van € 1.038.000 aan lasten opgenomen waarvan wij wegens het ontbreken van onderliggende documentatie niet hebben kunnen vaststellen of de aanbestedingsrichtlijnen zijn nageleefd. Als gevolg hiervan hebben wij geen voldoende en geschikte controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de rechtmatige verantwoording van deze lasten in de jaarrekening.

#### *De basis voor ons oordeel*

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Normenkader 2017 (intern kenmerk MD 017-4334-4) dat is vastgesteld door het bestuur op 1 december 2017 en het controleprotocol WNT 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Midden-Delfland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### **Materialiteit**

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 152.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het controleprotocol WNT 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

In het door het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Midden-Delfland vastgestelde normenkader is geen rapporteringstolerantie aangegeven. Op basis van professional judgement hebben wij ervoor gekozen om afwijkingen boven de EUR 10.000 te rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

## **B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

## **C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

### **Verantwoordelijkheden van het algemeen en dagelijks bestuur voor de jaarrekening**

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Normenkader 2017 (intern kenmerk: MD 2017-4334-4) dat is vastgesteld door het bestuur op 1 december 2017, het Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

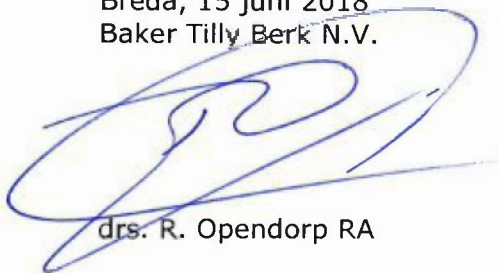
- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur van de gemeenschappelijke regeling en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Accountants



Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 15 juni 2018  
Baker Tilly Berk N.V.



drs. R. Opendorp RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

